ESBJERG

BY- OG
ERHVERVSØKONOMISKE
OVERSIGTER

2. Aargang

Nr. 3 . September 1942

Det er ikke alene et Spørgsmaal om Havnearealer, Forbindelseslinier, elektrisk Kraft og Jernbanespor, der afgør, om en By er værd at lægge sit Arbejde i. Mange andre Ting spiller ind . . . Omgivelser, Natur, kulturelle Forhold, Børnenes Vilkaar. Derfor fremkommer dette Hefte som et Led i Serien af by- og erhvervsøkonomiske Oversigter. Det handler om en af de vigtigste af disse Ting, om det Esbjerg gør for sine Skolebørns Sundhed. Den By, der giver sine Børn de bedste Vilkaar, har derigennem ogsaa opfyldt en af de vigtigste Betingelser, der maa stilles til en By som Erhvervsby.

Skolen i Esbjerg

Det danske Skolevæsen har været i en stadig Udvikling, og betydelige Opgaver er i Aarenes Løb blevet overdraget til og løst af de kommunale Myndigheder. I Perioden fra 1929 til nu er der blevet gennemført en Række Love, der har skabt den Ramme om den danske Folkeskole, der findes i Dag, og som Danmark har Grund til at være stolt af.

Men Skolen har ogsaa en anden Opgave end den rent pædagogiske. Folkeskolen har ogsaa den Opgave at byde Børnene gode Vilkaar og en sund Udvikling, saadan at de kan gaa ud af Skolen vel rustede, ikke alene i aandelig, men ogsaa i legemlig Henseende. Paa dette Omraade er det, Skolehygiejnen sætter ind. Idrætten og Lægernes forebyggende Arbejde er af den allerstørste Betydning, og Esbjerg kommunale Skolevæsen har igennem de senere Aar lagt en betydelig Vægt paa disse Ting.

Naar Esbjerg Kommunes Udgifter pr. Skolebarn er steget fra ca. 75 Kr. om Aaret i 1915 til ca. 200 Kr. om Aaret i 1941, er det Udtryk for den Udvikling, Skolen har gennemgaaet i pædagogisk Henseende, men ogsaa et Udtryk for, at man stadig har søgt at give Børnene den bedst mulige Start i Livet, ogsaa legemligt. Der bygges nye Skoler, der sættes ind for den legemlige Udvikling, og der skabes et snævert Samarbejde med Læger og Hygiejnikere. Det har hidtil været den Linie, der har været gældende for Esbjerg Skolevæsen, og det er ogsaa den Linie, man har for Øje med Henblik paa det fremtidige Arbejde, derom er der Enighed mellem de demokratiske Partier.

Paa Esbjerg Skoleudvalgs Vegne

Robert Andersen.

„Esbjerg"

er udgivet af Esbjerg Byraad og Esbjerg Erhvervsraad og redigeret af Kommunaldirektør Hans Nielsen og Erhvervschef Rudolf Jørgensen.

Heftet udsendes 4 Gange aarligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske Oversigter for Esbjerg By. Det udsendes gratis til Interesserede ved Henvendelse til Ekspeditionen: Esbjerg Erhvervskontor, Kongensgade 34, Telefon 2579.

★

Næste Nummer

indeholder en Artikel om Esbjerg Kommunes finansielle Stilling. Desuden bliver der Artikler om „hvad Pengene bruges til" og de sædvanlige statistiske Oversigter.

★

Indhold

Skolen i Esbjerg ..... Side 2
Sunde Sanser og friske Legemer ..... „ 3
Skolehygiejnen i Esbjerg „ 6
Tuberkuloseundersøgelser blandt Skolebørnene ..... „ 10
Specialundersøgelser af Skolebørnenes Øjne ... „ 12
Det tunghøre Barn — Undersøgelser og Pleje i Esbjerg kommunale Skoler ..... „ 14
Hvad der gøres for Talelidelser hos Skolebørnene i Esbjerg ..... „ 19
Skoletandplejens Udvikling i Esbjerg ..... „ 22
Skoleidræt ..... „ 24
Statistikken fortæller .... „ 26

SKOLEHYGIEJNE:

Sunde Sanser og friske Legemer

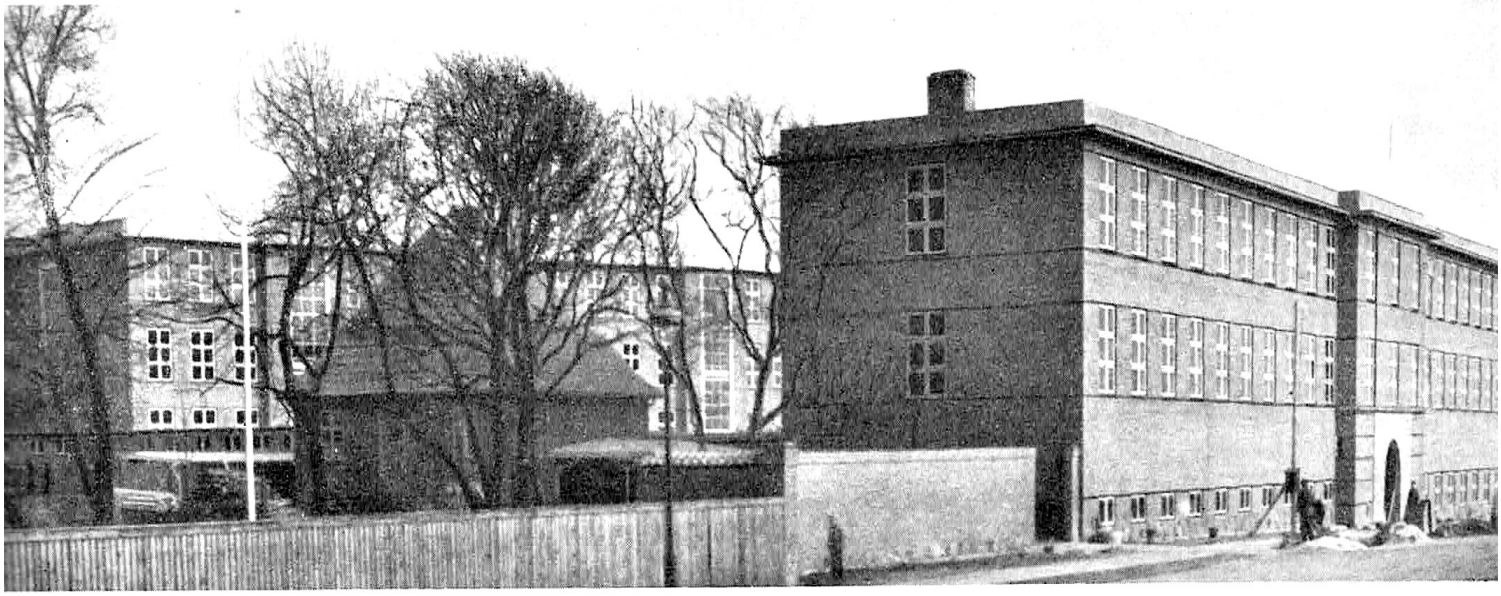
AF SKOLEDIREKTØR OLAF PETERSEN

En Bys Skolevæsen er uden Tvivl en af de Institutioner, der paa en anskuelig Maade kan give Udtryk for Byens Ansigt, Udvikling og Linie. En Bys Forstaaelse af de virkelige Kulturværdiers Betydning kan i nogen Maade maales gennem de Ofre, det bringer, ikke blot paa det undervisningsmæssige Omraade, men i udpræget Grad, naar Talen drejer sig om det sundhedsmæssige og skolehygiejniske.

Næst efter Hjemmet er Skolen den mest betydningsfulde Faktor i Barnets Liv. Fra sit 7. til 14. Aar er Barnet undervisningspligtigt. Det skal i den Tid tilbringe en stor Del af Dagen i Skolen og er nødsaget til at indrette sin Tilværelse efter Skolens Orden og de Forhold, der bydes det der.

Det er da indlysende, at i det Øjeblik, Samfundet paalægger Barnet at udføre et af Skolemyndighederne nærmere angivet planmæssigt Arbejde, maa det ogsaa være Samfundets Pligt overfor Barnet at forvisse sig om og drage Omsorg for, at Barnet til enhver Tid har de Funktioner i Orden, som er nødvendige for Arbejdets Udførelse, og saa vidt gørligt sikre sig, at Barnets hele intellektuelle og fysiske Udvikling foregaar saaledes, at der er Grund til at tro, at det kan magte Arbejdet uden at tage Skade. Det maa ligeledes føles som et naturligt Krav fra Hjemmenes, Lærernes og Hygiejnikernes Side, at Skolen frembyder saa hygiejniske Tilstande, at de ikke skader Børnenes Sundhed og ikke nedsætter Udbyttet af Skolens Arbejde, og at der gennem Skoletiden indarbejdes en systematisk og rationel hygiejnisk Indstilling, saaledes at det, man kalder hygiejniske Skolevaner, kan blive til hygiejniske Livsvaner.

Hertil maa imidlertid yderligere føjes en Betragtningsmaade: Selv om det altid har været Skolehygiejnens Opgave at sørge for, at Skolens Arbejde ikke havde skadelige Følger, saa er dette alt for begrænset og negativt. Skolen skal ogsaa være en aktiv Faktor i Hygiejnens Tjeneste. Eleverne skal have direkte fy-

Rørkjær Skole, Esbjerg.

sisk Fordel af at være Skoleelever, for den sunde, harmoniske Udvikling af Eleverne er Maalet. Denne Betragtningsmaade danner i Virkeligheden Grundlaget for alt moderne skolehygiejnisk Arbejde.

Takket være Esbjerg Kommunalbestyrelses Offervilje, Velvilje og Interesse for Skolevæsenet er der rejst Skolebygninger og foretaget saa gode Forbedringer af disse, at Indretning og Udstyr tilfredsstiller, ja overstiger, de Krav, der fra Lovens Side stilles til Skolebygningers hygiejniske Indretning og Tilstand.

Esbjerg Skolevæsen formaar at byde de skolesøgende Børn sundhedsmæssigt forsvarlige Forhold. Undervisningen foregaar i rummelige og godt ventilerede og udluftede Lokaler i en passende Temperatur og ved en hensigtsmæssig Belysning. Skolernes Inventar er saaledes indrettet, at de Borde og Stole, som Børnene benytter, ikke nøder Børnene til at indtage daarlige, uhensigtsmæssige Siddestillinger med Træthed, Uoplagthed og eventuel Udvikling af Rygskævhed eller andre Skader i Legemsbygningen til Følge. Børnene har Adgang til paa en bekvem og effektiv Maade at vaske deres Hænder mindst een Gang om Dagen, og Toiletforholdene er æstetiske og hygiejnisk forsvarlige. Gymnastikforholdene og Adgang til Brusebad, Renselsesbad, Friluftsbadning og Idrætsplads er af en saadan Art, at Børnenes legemlige Opdragelse i enhver Henseende kan ske Fyldest.

Mange og forskellige er de Forhold, som gør et stadigt hygiejnisk Tilsyn med Skolen og Skoleungdommen nødvendigt. For det første Hensynet til de smaa Begyndere, som ved deres Indtræden i Skolen med et Slag faar hele deres Livssyn forandret. Tænk blot paa Barnets Pligt til at sidde stille længere Tid ad Gangen.

Det uvante Arbejde trætter og kan give Anledning til smaa eller store Forstyrrelser i Barnets Velbefindende og blive Udgangspunkt for sygelige Tilstande, hvis der ikke i Tide agtes derpaa og raades Bod derfor. Endvidere giver Samværet med Kammerater fra mange forskellige Hjem Anledning til Smitte af forskellig Art. Skolestuen bliver som en Torveplads, hvor der drives livlig Tuskhandel med alle de forskellige Børnesygdomme. Til Vederlag for den Fritid, der berøves Barnet, og som Værn mod de Farer, det udsættes for, skylder Skolen ikke blot at yde Kundskaber og aandelig Udvikling, men ogsaa at sørge for et planmæssigt og systematisk gennemført Tilsyn, en sagkyndig Kontrol og Vejledning med Børnenes legemlige Befindende.

Det er nemlig ikke nok, at Gymnastiklæreren gennem rene gymnastiske Øvelser, suppleret med idrætslige Øvelser som Atletik, Løb, Kast, Spring, Boldspil, Svømning m. m. søger at fremme Barnets Sundhed og drager Hudplejen ind under den fysiske Opdragelse, hvis forkert Ernæring eller forskellige legemlige Defekter eller Mangel paa Hygiejne og uhygiejniske Vaner samtidig modarbejder hans Værk og nedbryder Barnets Sundhed paa anden Maade.

I enhver Skole vil der yderligere findes Børn, der ikke kan følge med, fordi de af en eller anden Aarsag er handicappede i Forhold til andre Børn. Grunden kan være af legemlig Art: en alm. Svaghedstilstand, langvarig Sygdom eller Invaliditet, eller det kan være Sansedefekter som Svagsyn, Tunghørighed o. l., der kan skjule sig under den dybeste Maske og blive Aarsag til mange sjælelige Konflikter, fordi det paagældende Barn med Urette i det daglige Arbejde bliver placeret mellem de intelligensdefekte. Paa disse og mange andre Omraader er det af overordentlig stor Betydning, at Sygdommen erkendes, behandles og helbredes paa et saa tidligt Tidspunkt som muligt.

Derfor maa der Planmæssighed til, og denne sker bedst ved, at Skolelægen, Skolesundhedsplejersken, Ørelægen, Øjenlægen, Specialister i Tuberkulinundersøgelser, Tandlæ-

gen, Talelæreren m. fl. faar Børnenes hele fysiske Forhold til systematisk Undersøgelse.

Der er her i Esbjerg en voksende Erkendelse af, at Skolens og Opdragelsens Resultater er afhængige af Børnenes Sundhedstilstand, og Kommunalbestyrelsen har adskillige Gange og paa forskellig Maade smukt givet Udtryk for, at det er en grundlæggende Opgave og uafviselig Pligt for Skolen i alle dens Former at overvaage og fremme en sund legemlig og sjælelig Udvikling i Barneaarene. Dertil kommer den glædelige Kendsgerning, at Lægerne og Lærerne her rækker hinanden Haanden for i Samvirke med hinanden og med Hjemmene at sætte som det højeste Maal for deres Virksomhed, at Ungdommen under deres Omsorg kan vokse sig stærk og kraftig med harmonisk Udvikling af Legeme og Sjæl. En interesseret og forstaaende Lærerstab har erkendt Sagens store Betydning og har gennem de daglige Iagttagelser og ved værdifuld Medhjælp ved Høreprøverne, Difterivaccinationerne, Tuberkulinprøverne m. v. ydet en god Indsats og paa denne Maade vist, at der gennem Skolens Arbejde kan udrettes overordentlig meget, for at Undervisningens Resultater kan blive forbedret.

Den sjælelige Sundhedspleje i Barnealderen er ogsaa et vigtigt Led i det skolehygiejniske Arbejde. Af den legemlige Udvikling er til Dels den sjælelige betinget. Som Regel er det de største og bedst legemligt udviklede Børn, der er i Stand til de bedste sjælelige Ydelser. Sjælelige Forstyrrelser i Barneaarene kan føres tilbage til mange eller mindre samvirkende Aarsager. Eksempelvis kan nævnes: legemlig Sygdom, Overanstrengelse (f. Eks. gennem Skolearbejde), Slaphed (f. Eks. ved skadelige Levevaner), manglende intellektuel Udvikling, Psykopati og Nervøsitet, der igen kan være betingede af ugunstige ydre Paavirkninger (Milieu-Indflydelse) eller Udtryk for mere faste Karakteregenskaber hos Barnet. Endelig kan psykologiske Forstyrrelser hos ældre Børn være Udtryk for Pubertets-Forandringer i Organismen.

Det er ganske naturligt, at en Løsning af disse overordentlig vigtige Spørgsmaal kræver Samarbejde mellem Læreren, Lægen og Skolesundhedsplejersken. Det er ligeledes indlysende, at Forældrenes Medvirken maa søges, hvis der gives Mulighed for at vække deres Forstaaelse. Et nært Samarbejde mellem disse Faktorer er den vigtigste Betingelse for, at den sjælelige Sundhedspleje skal lykkes. En nærmere Omtale af denne Side af Skolehygiejnen kan der maaske blive Lejlighed til at komme nærmere ind paa i et senere Nummer af dette Blad.

Af de efterfølgende Artikler vedrørende skolehygiejniske Forhold her i Esbjerg vil det formentlig klart fremgaa, at der fra Byens Styrelses Side er sat energisk ind paa at højne den skolehygiejniske Standard, og at der gennem et velordnet og systematisk Arbejde af sagkyndige Medhjælpere ydes en værdifuld Indsats til Gavn for vore skolesøgende Børn og derigennem for det Samfund, de senere skal yde deres Tjeneste.

Skolehygiejnen i Esbjerg

AF SKOLELÆGE KAJ ALSTRUP

Vestjylland og Hygiejne! vil sikkert en og anden østligere Læser sige, de to Ord rimer virkelig yderst slet sammen!

For et Par Menneskealdre siden var der noget om det, hvad følgende viser:

Et overordnet Væsen i Sundhedsdepartementet forfaldt en Dag til filosofiske Spekulationer over en ny og mærkværdig Teori gaaende ud paa, at der fandtes et Danmark udenfor Valby Bakke, — „Gad vide, hvordan det staar til med Hygiejnen der?" tænkte Væsenet. — „Peddersen, Peddersen", sagde Væsenet til Kontorbudet, „fly mig Kortet over provinciæ nostræ."

Da Kortet var bragt, støvet af og studeret, udvalgte Væsenet et Sogn i Sydvestjylland, omtrent der, hvor Esbjerg nu ligger, som særlig fjerntliggende og derfor velegnet til Eksperimentet. Et Forslag til en Sundhedsvedtægt med en Del hygiejniske Krav, derunder Krav om Indretning af W. C.er eller rettere smaa Gaardkabiner ved Skolerne, sendtes til Sognet til behagelig Overvejelse.

Nogen Tid efter kom Forslaget tilbage fra det vestjydske Sogn med følgende Paategning: Her i Sognet har vi ikke Brug for disse nymodens Hygiejner, vi har en Læside!

Paa denne dystre Baggrund tegner den nuværende Situation paa det skolehygiejniske Omraade i Esbjerg sig lys og opmuntrende, som følgende Beskrivelse af Tilstanden i Dag skal vise; det maa understreges, at Initiativet til de forskellige hygiejniske Fremskridt er taget i Byen selv, og at Esbjerg paa mange af disse Omraader har været Foregangsby.

Feriehjem

Efter at Esbjerg i nogle faa Aar havde haft Feriekoloni i lejede Lokaler først i Oxbøl og senere i Sønderho, købte Byraadet i 1913 Hus Nr. 102 i Sønderho, som indrettedes til Feriehjem og toges i Brug 1914. Feriehjemmet udvidedes 1917, 1921, 1925, 1930 og 1932.

I 1914 var der Soveplads til 35 Børn, nu er der Soveplads til 80 Børn.

I de første 7 Aar besøgtes Hjemmet af 140 Børn aarlig, i de senere Aar af 375 Børn i 5 Afdelinger.

Fra 1935 anvendes Hjemmet til Lejrskole for 8. Klasse i September, et Drengehold og et Pigehold à ca. 40 Elever, hvert Hold 1 Uge. Fra 1914—37 har Hjemmet ialt været besøgt af ca. 7.300 Børn.

I Feriehjemmet modtages fortrinsvis Børn fra Hjem med smaa økonomiske Kaar, Børn fra Værneklasserne og Børn med daarlig Ernæringstilstand. Børn, som ifl. Lægeattest trænger særlig til Ophold, bevilges Ophold i to Perioder i Træk.

Børnebespisning

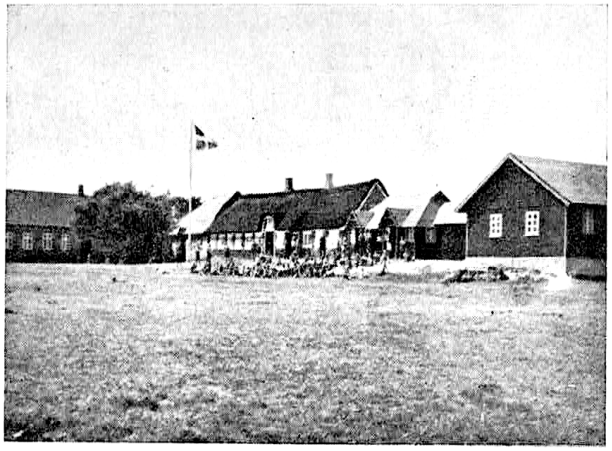
Børnebespisningen ledes af en Forening, der er dannet til samme Formaal, men Midlerne stilles iøvrigt til Raadighed af Byraadet. Morgenbespisningen foregaar i 3 af Byens

Skoler, Middagsbespisningen i 2 af disse i særlige dertil indrettede Lokaler.

Morgenbespisningen bestaar af Rug- og Sigtebrød med Smør og Sødmælk; den maa siges at være fuldt ud tidssvarende og videnskabeligt velbegrundet, idet den er fri for Surrogater, alsidig med Hensyn til Fødebestanddele og indeholder rigeligt med Vitaminer og Salte, hvorved den danner et ønskeligt Supplement til de fattige Hjems Kost, hvis Fejl ikke saa meget er for smaa Kvantiteter som Ensidighed — tidligere i for høj Grad Wienerbrød, Hvedebrød, Havregrød uden Mælk, nu for ensidig Kartoffelernæring.

Middagen bestaar af een varm Ret. Man har længe pønset paa at ombytte den med „Oslofrokost", d. v. s. Smørrebrød med vitamin- og saltrigt Paalæg, men er under den nuværende Rationeringssituation glad for, at man ikke har gjort det, idet Afleveringen af Ernæringskort til Morgenbespisningen allerede volder Kvaler nok. Den maa siges at repræsentere en gavnlig Hjælp for Børnene fra Hjem med lille Pengepung, som sikkert under de nuværende Forhold i mange Tilfælde i Vintertiden ligefrem faar for lidt Mad. — Kommer bedre Tider, bør den paatænkte Overgang til Oslofrokost finde Sted.

Bespisningen har fundet Sted i 115 Vinterdage; adgangsberettigede er Børn fra Hjem med smaa Indtægter, idet dog ogsaa enkelte Børn fra lidt bedre stillede Hjem, som man har haft Indtryk af var forkert ernærede, har faaet Adgang til at deltage; for enkelte Børn har Deltagelse i Massebespisningen haft den Betydning, at „Kapspisningen" stimulerede en sløj Appetit.

Esbjerg Kommunes Feriehjem i Sønderho.

I 1938—39 uddeltes Morgenmad til 67.693 Børn eller daglig 588 Børn eller 13 % af det samlede Antal; Middagsmad uddeltes til 190.210 Børn eller daglig 1654 Portioner eller til 39 % af samtlige Børn.

Gennemsnitsprisen for Middagsmaden var 10,3 Øre pr. Portion, mens Gennemsnitsprisen for Morgenmaden var 14,8 Øre, et Forhold, der sikkert vil undre mange; Forklaringen herpaa er det dyre Smør og den dyre Mælk — Morgenmaaltidet er det ernæringsmæssigt værdifuldeste, og det er da ganske naturligt, at det maa koste mest.

Skolelægeinstitutionen

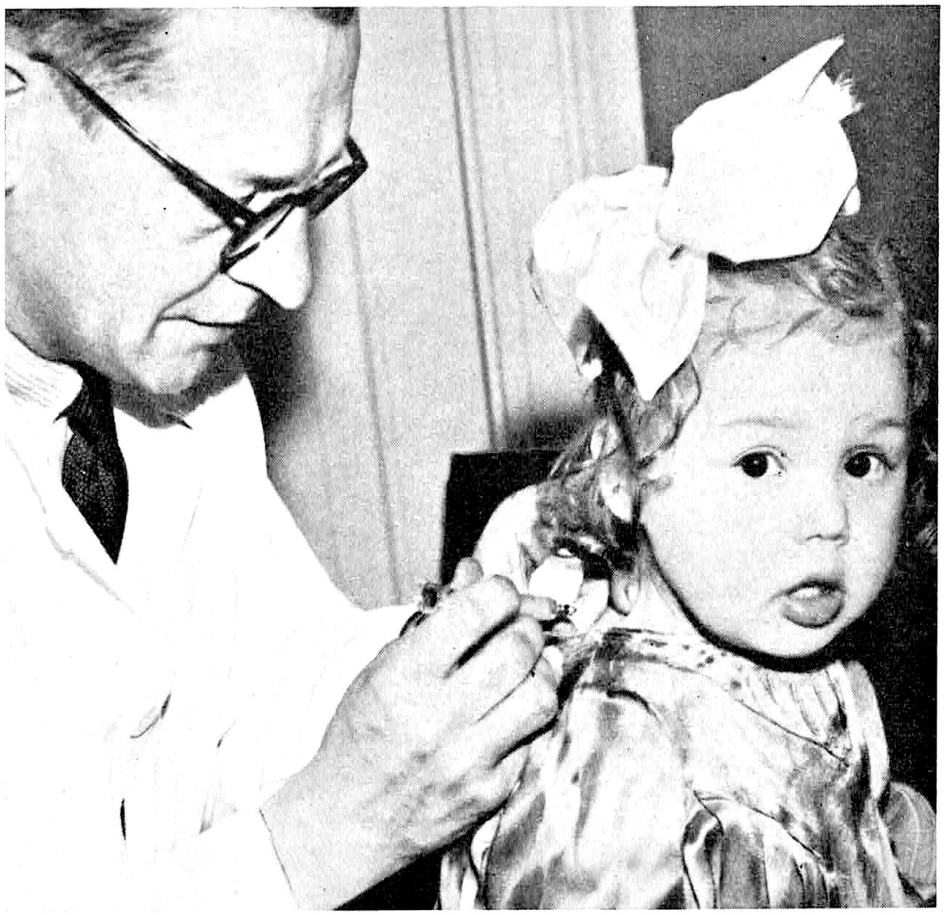
Skolelægeinstitutionen i Esbjerg oprettedes 1903 — ophørte i 1914. Den genindførtes atter 1. April 1931.

Undersøgelsen er frivillig, men over 90 % af Børnene deltager. Samtlige deltagende Børn kontrolleres af Skolelægen 1 Gang aarlig. Forældrene indbydes til at være til Stede, men møder i det væsentlige kun i 1. Klasserne, hvor 90 % af de fremmødte Børn har en af Forældrene, oftest Moderen, med. Denne giver Oplysninger om Barnets tidligere Sundhedstilstand, et Samarbejde, der er af største Betydning. Skolelægen holder i de senere Aar til de fremmødte Forældre et kort Foredrag om et aktuelt Emne, for Eksempel Difteri-vaccination, Tuberkuloseundersøgelser o. l., som oftest om et nyt Arbejdsomraade, som derigennem forberedes. Derved opnaas, at Flertallet af Forældrene lader Børnene møde til disse Undersøgelser.

Paa alle Byens 5 Skoler er der nu indrettet Lokaler til Skolelægen.

Børnenes *Højde og Vægt* maales, og Ernæringstilstand og Bygning kontrolleres og klassificeres. De Børn, der er sygeligt over-

I Foraaret 1942 bevilgede Esbjerg Byraad Midler til en Vaccination mod Difteritis for alle Børn mellem 1-7 Aar — som en direkte Følge af de tidligere Undersøgelser af Skolebørnene. Vaccinationen, som fik Tilslutning fra 99 pCt. af Byens Børn, blev foretaget af Børnenes egne Læger (Sygekasselægerne).

vægtige eller undervægtige, henvises ligesom de Børn, hos hvem der konstateres egentlige Sygdomme, til deres sædvanlige Læge, som foretager Behandlingen, som er Skolelægen uvedkommende.

Holdningsfejl, navnlig skæve Rygge, findes hos en Del Børn; trods Henvisning til Læge lader Forældrene ofte være med at faa disse Lidelser behandlet; paa Skolelægens Ønskeseddel staar derfor en i Sygegymnastik uddannet Massøse, som kunde behandle disse Børn.

Børn med nedsat Synsstyrke og Øjensygdomme, hyppigst Skelen, henvises til Læge, og mens de første som Regel hjælpes med Briller, synes det meget svært at faa Forældrene til at foretage sig noget imod Skeløjetheden. Denne første grovere Undersøgelse af Børnenes Øjne i 7 Aars Alderen efterfølges af en mere indgaaende et Par Aar efter ved Øjenlægen.

Hørelsen undersøges; mens man andetsteds finder op til ca. 10 % tunghøre Børn, er Hørelsen hos Børnene i Esbjerg saa god, at man, da man agtede at oprette Særundervisning for tunghøre Børn, i hele Skolen kun fandt faa, der trængte dertil.

Sygelige Tilstande i Næse og Svælg betyder i de fleste Tilfælde Mandler og „Polypper"; i 1931 fandtes denne Lidelse hos ca. 48 % af Børnene i 1. Klasserne, i Dag hos ca. 10 %. Aarsagen hertil er formentlig, at der fra Skolens Side har været henvist til Behandling for disse Lidelser i 11 Aar, og at det derfor er gaaet op for Forældrene, at denne Lidelse eksisterer og kan helbredes ved en lille let Operation. Der udskrives meget sjældent Børn af Skolen med disse Lidelser, idet alle Forældrene om ikke straks, saa dog ved 2. eller 3. Henvisning lader deres Børn behandle.

Hjertefejl findes hos under 1 % af Børnene; disse Børn gøres opmærksomme paa Fa-

ren ved Badning og deltager i alt Fald ikke i Skolens Svømmeundervisning.

Af *Lungelidelser* findes en Del Bronchitis, som Hjemmene ofte har overset; naar disse Børn henvises til og underkastes Behandling, kommer Sygdommen som Regel ikke igen, med mindre det drejer sig om Astma, som der findes ikke saa faa Tilfælde af i Esbjerg, formentlig grundet paa Klimaet, men som forøvrigt i Forvejen er under Behandling.

Svulne Kirtler og Kirtelsyge er i Virkeligheden Barnealderens Tuberkulose; da Skolelægen — som alle andre Læger — paa dette Omraade ved den almindelige Undersøgelse maatte støtte sig til et usikkert Skøn, paabegyndte man i 1941 i Samarbejde med Diagnosestationen paa Spangsbjerg Sanatorium en Røntgenundersøgelse af Børnenes Lunger. Alle Børn i 1. Klasserne underkastes Tuberkulinprøven og røntgenundersøges; Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse bekoster Undersøgelsen, mens Esbjerg Kommune bekoster Kørselen af Børnene i Turistautomobiler. Alle tuberkulinnegative Børn tuberkulinprøves hvert Aar i Skolen, og Omslagere, d. v. s. Børn, der har været negative, men er blevet positive, henvises til fornyet Undersøgelse og om fornødent Behandling.

Brok findes hos et mindre Antal Børn; det er mærkværdigt, at ikke saa faa Forældre, trods gentagen Henvisning, ikke lader det operere; undertiden lykkes det dog, naar Børnene selv er blevet saa store, at de er kede af at gaa omkring med denne Lidelse.

Af *Utøj (Hovedlus)* findes der i alle større Byer, og altsaa ogsaa i Esbjerg, flere, end man skulde tro. Siden 1941, da Esbjerg ansatte en Skolesundhedsplejerske, har vi haft dette Forhold under Kontrol; Sundhedsplejersken undersøger *alle* Børn i Skolen med Henblik paa Hovedlus og behandler dels Børnene i Skolen og dels Familiemedlemmerne i Hjemmene hos de smittede Børn; dette sidste er specielt for Esbjerg og betyder, at vi virkelig kommer til Ondets Rod; det er herved i Løbet af det første Aar opnaaet at bringe Antallet af Børn med Hovedlus ned til $^1/_{10}$ af det oprindelige.

Kroplus har tidligere været ukendt i Esbjerg; i det sidste Aar er der fundet nogle faa Tilfælde blandt Skolebørnene; paa Grundlag heraf tog man fra Skolevæsenets Side Initiativet overfor Sundhedsmyndighederne og Kommunen til et Arbejde til Bekæmpelse heraf; man havde den Glæde, at det resulterede i Oprettelse af en Aflusningsanstalt paa Kommunens Sygehus.

Skolesundhedsplejersken er iøvrigt Skolelægen behjælpelig. Hun har Ansvaret for, at Skolens Samling af Helbredskort er i Orden. Børn, som er undervægtige, eller som efter hendes Skøn frembyder Tegn til Sygdomme, henviser hun til Skolelægens Undersøgelse.

Grundet paa en mindre Difteriepidemi i 1939 vaccinerede Seruminstitutets Læger alle Børn i Skolerne i Esbjerg imod Difteri; Antallet af Difteritilfælde i Byen faldt derved fra gennemsnitlig 28—30 aarlig til 2 det følgende Aar. Skolen ønskede at holde denne Immunitet vedlige ved at vaccinere Børnene i de aarligt tilkommende 1. Klasser. Skolevæsenet havde den Glæde, at Lægeforeningen videreførte dette Initiativ, saaledes at alle Børn i Byen fra 1 Aar til den skolepligtige Alder vaccineres mod Difteri af deres egen Læge paa Byens Bekostning, saaledes at Skolelægen i Fremtiden kun behøver at vaccinere enkelte Efternølere i 1. Klasserne og Tilflytterne.

Skolelægen kan til undervægtige Børn uddele Mælkekort, som berettiger til 1 Glas Sødmælk daglig, der nydes paa Skolen.

Af denne Redegørelse vil det formentlig fremgaa, at der har været en rivende Udvikling indenfor Skolehygiejnen; den Skæbne, nemlig Ophør, som overgik den første Skolelægeinstitution i Esbjerg, vil være utænkelig for den nuværende, takket være den store Interesse fra Skoleautoriteternes og de bevilgende Myndigheders Side.

Tuberkuloseundersøgelser

BLANDT SKOLEBØRNENE

AF OVERLÆGE, DR. MED. J. N. LORENZEN

Tuberkulosen er ikke den Sygdom, der spiller den største Rolle hos Skolebørnene. Børns Tuberkulose forløber for det meste nogenlunde godartet, naar man ser bort fra visse, desværre dog ikke helt sjældne, voldsomt forløbende Former som f. Eks. den tuberkuløse Hjernehindebetændelse og mange Gange ogsaa Miliærtuberkulosen. Derfor er det nu alligevel Skolesundhedsplejens Opgave ogsaa paa dens Omraade at deltage i Tuberkulosebekæmpelsen: Børn, som lider af Tuberkulose, maa findes, og det maa saa vidt muligt hindres, at andre smittes. Vel siges det, at naar Mennesket alligevel en Gang skal smittes (hvad dog nu om Stunder ikke mere er saa aldeles givet), saa kan det lige saa godt ske først som sidst. Dette maa dog ganske afvises. Selv om Barnet smittes, og der ikke sker noget straks, saa har det dog levende Tuberkelbaciller i sig. Kommer det, maaske i Pubertetsalderen, ind i en Periode med ringe Modstandskraft, bryder Stormen løs. Man har tidligere ment, at de fleste Tuberkulosetilfælde hos voksne stammede fra Barnealderen og var opstaaet paa den lige nævnte Maade. Det er næppe rigtigt som Helhed, men passer sikkert i ikke saa faa Tilfælde.

Tuberkulosen har ikke alene herhjemme, men i de fleste Lande været i kraftig Tilbagegang allerede i en Aarrække. Grunden hertil er Oplysning, bedre Hygiejne, Tuberkulosebekæmpelsesarbejdet, ikke mindst ogsaa paa Kvægtuberkulosens Omraade.

Naar Skolelægen i Esbjerg i 1940 i Samraad med Skoledirektøren besluttede at foreslaa Gennemførelse af Tuberkuloseundersøgelse af Skolebørnene i Esbjerg, saa var det i god Overensstemmelse med Tidens Krav; den umiddelbare Anledning var dog nogle spredte Tuberkulosetilfælde, som i epidemiologisk Henseende var uopklarede.

I Løbet af Vinteren 1940—41 blev der herefter ved Hjælp af Tuberkulosestationen foretaget Tuberkuloseundersøgelse af 3.573 Elever fra Kommuneskolerne i Esbjerg. 160 Elever (ialt 4 %) kunde ikke undersøges, dels paa Grund af længere varende Sygdom, dels paa Grund af Forældrenes Vægring.

Undersøgelsen bestod af en Tuberkulinprøve (Moro-Plasterprøve) samt en Røntgenundersøgelse (Gennemlysning, i en Del af Klasserne suppleret med Skærmbilledfotografering, i Tilfælde, hvor der syntes at foreligge det mindste paafaldende, blev der anvendt Optagelse paa Storfilm). Børn, som syntes at frembyde sygelige Lungeforandringer, blev, saavidt muligt, foranlediget henvist til videregaaende Undersøgelse paa Tuberkulosestationen.

Tuberkulinundersøgelsens Resultater:
(Fordelt efter Børnenes Fødselsaar).

Aargang	Negativ	Reaktion tvivlsom	Positiv	Ialt
1923	2		1	3
1924	5	1	4 (40 %)	10
1925	37	3	19 (32 %)	59
1926	137	5	60 (30 %)	202
1927	247	10	97 (27 %)	354
1928	385	16	151 (27 %)	552
1929	364	21	146 (27 %)	531
1930	333	15	112 (24 %)	460
1931	453	9	118 (20 %)	580
1932	421	9	104 (19 %)	534
1933	219	5	31 (12 %)	255
1934	30		3 (9 %)	33
Ialt	2633	94	846	3573

Røntgenundersøgelse:

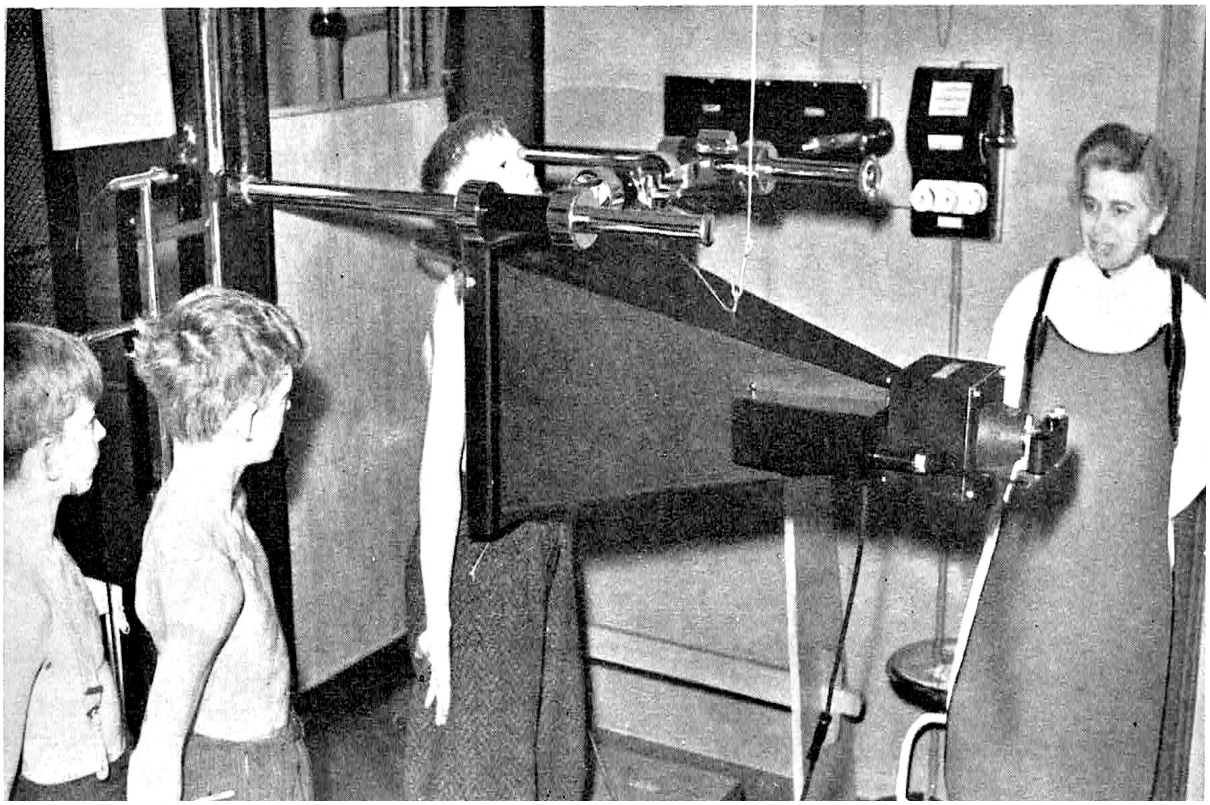
Aargang	Gl. Hilusforandringer. Enk. kalktætte Foci i Lungefelter Fork. Primærkomplekser	Pleuritis resp. Følgetilstand efter Pleuritis	Hilustuberkulose (aktiv)	Lungetuberkulose (inaktiv)	Lungetuberkulose (aktiv)	Uspecifikke Infiltreringer (Pneumonier)
1923						
1924						
1925	4	1				
1926	7					
1927	18			3	1	1
1928	21			3		
1929	28				4	
1930	29		1			
1931	39				2	
1932	35	2	1	1	2	3
1933	18			3	1	1
1934	2		1			
Ialt	201	3	3	10	10	5

Af de 10 aktive Lungetuberkuloser viste de 5 sig ved Dyrkning fra Ventrikelskyllevand, resp. Larynxslim, at være bacillære. En Typebestemmelse foretaget paa 4 af dem viste, at det drejede sig om en human Tuberkulose, hos den 5. blev en Typebestemmelse ikke foretaget. Hos en af de øvrige som aktiv betegnet Tilfælde er Dyrkningen fra Ventrikelskyllevand ikke afsluttet. Hos 3 var Dyrkningsresultatet negativt, hos 1 blev Undersøgelsen ikke tilladt.

Der er saaledes paavist Lungetuberkulose hos ialt 20 (5,6 ‰), derunder aktiv Lungetuberkulose hos 10 (2,8 ‰), aaben Lungetuberkulose hos 5 (1,4 ‰).

Med de angrebne Børn som Udgangspunkt har man forsøgt at finde Smittekilden. Hos Børnene med aktiv Lungetuberkulose er det i 2 Tilfælde den tuberkuløse Moder, i 3 Tilfælde en tuberkuløs Slægtning. I 3 Tilfælde nægtede Familien at medvirke til Opklaring af Sagen, i 2 Tilfælde viste alle Efterforskninger sig at være forgæves. Hos Børnene med inaktiv Lungetuberkulose maatte Smittekilden i hvert Fald hos de 4 med Sikkerhed antages at have været i Familien. Hos det ene Barn med Hilustuberkulose stammede Smitten fra Faderen, hos de 2 andre fra en Slægtning.

Undersøgelsens umiddelbare Resultat var herefter altsaa det, at der i Gennemsnittet paavistes ca. 23 % „Reagenter" blandt Skolebørnene, hvad der er i nogenlunde god Overensstemmelse med Forholdene andetsteds. Desuden paavistes et lille Antal Tuberkulose-

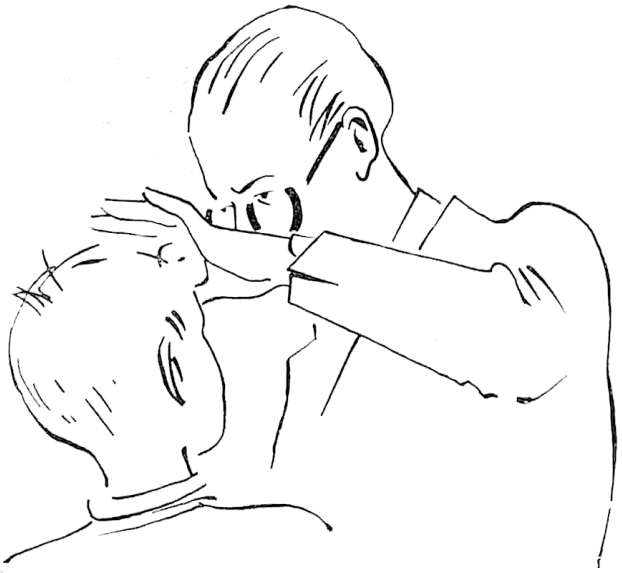
Hver enkelt Elevs Lunger fotograferes paa Smalfilm. (Miniatureröntgenfilm).

tilfælde, hvoraf Halvdelen kunde henføres til kendte Smittekilder.

Med denne nærmest orienterende Undersøgelse som Udgangspunkt blev der vedtaget at gøre Undersøgelsesarbejdet blandt Skolebørnene til en varig Indretning, som i Mellemtiden allerede er traadt i Aktivitet. Der arbejdes paa den Maade, at alle Børn, saa snart de paabegynder deres Skolegang, røntgenundersøges og tuberkulinprøves. I de følgende Aar foretages aarlige Tuberkulinprøver, idet dog alle Elever, der viser Overgang fra negativ til positiv Reaktion og derved dokumenterer, at en tuberkuløs Infektion har fundet Sted i det forløbne Aar, atter røntgenundersøges. Lige inden Skolegangens Ophør foretages en fornyet Røntgenundersøgelse af alle de Børn, som skal forlade Skolen.

Ethvert Barn bliver altsaa i Skoletiden mindst 2 Gange røntgenundersøgt. Der kunde maaske indvendes, at det ikke er saa nødvendigt, at ogsaa tuberkulinnegative Børn røntgenundersøges. Dette kan ikke bestrides, men Grunden til, at man alligevel har fastholdt at undersøge alle, er for det første den, at man ønsker at gaa til Bunds, for det andet den, at en Røntgenundersøgelse af Brystorganerne ogsaa afslører mange andre Ting end Tuberkulose.

Naar Antallet af tuberkulinpositive Skolebørn som Led i Tuberkulosens almindelige Tilbagegang har været stærkt dalende, saa rejser sig det Spørgsmaal: Hvad skal man gøre for de tuberkulinnegative Skolebørn, naar de forlader Skolen og træder ud i Livet med dets mange Smittemuligheder. Spørgsmaalet er alvorligt. Svaret maa vel være: Calmette-Vaccination. Foreløbig anvendes denne Vaccination, som i hvert Fald dog medfører en Forøgelse af den naturlige Modstandskraft, kun i begrænset Omfang, men den Tid vil formentlig komme indenfor alt for længe, hvor man kan tænke paa at vaccinere mod Tuberkulose paa samme Maade, som man allerede i mange Aar har vaccineret mod Kopper.

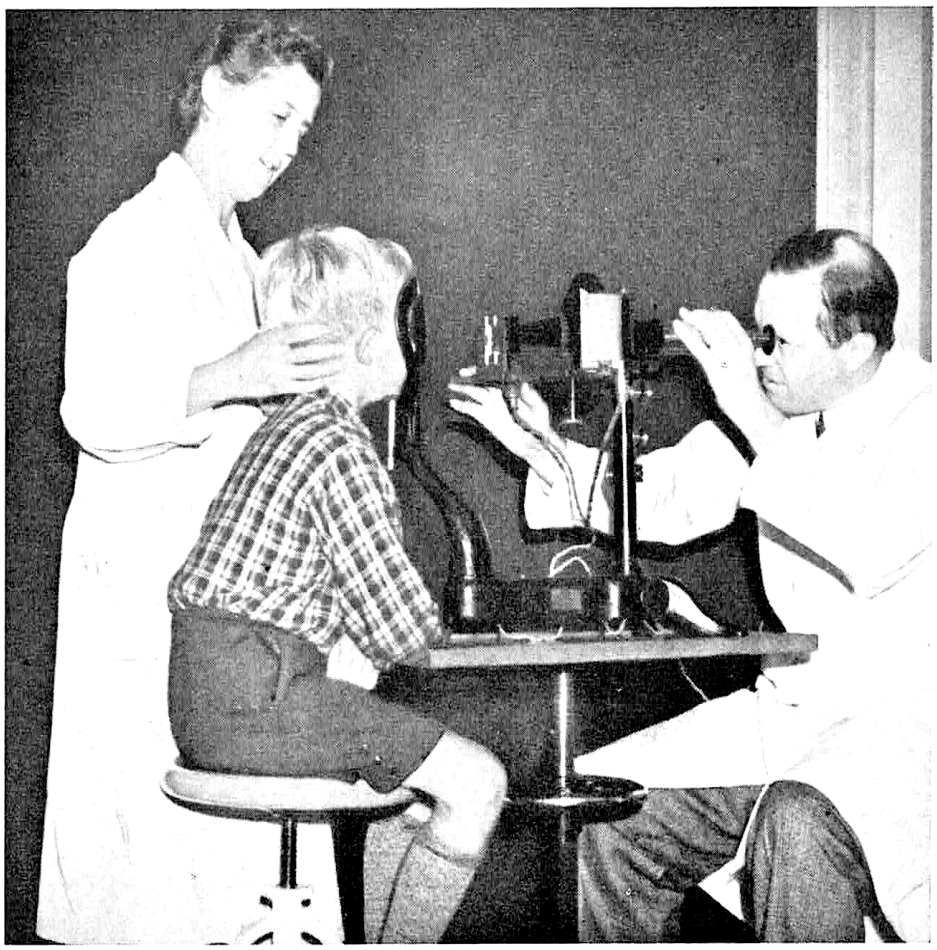
SPECIAL-UNDERSØGELSER AF

Skolebørnenes Øjne

AF ØJENLÆGE S. HEEGAARD

Saadan som omtalt andetsteds i dette Hefte har der i flere Aar været foretaget Undersøgelser af Synsstyrken hos Skolebørnene i Esbjerg. Disse Undersøgelser er blevet foretaget af Skolelægen som et Led i hans almindelige Undersøgelse af Børnenes Helbredstilstand. I de Tilfælde, hvor der har været Anledning dertil, er der blevet henvist til Anskaffelse af Briller eller anden Behandling, som har været nødvendig. Imidlertid er det saadan, at der kan bestaa ret betydelige Brydningsfejl i Øjnene, for Eksempel Langsynethed og Bygningsfejl, uden at dette giver en paaviselig Synsnedsættelse. Saadanne Fejl giver, hvis de ikke bliver behandlet, Anledning til Hovedpine og Træthed, og dette indvirker ganske selvfølgeligt paa Børnenes Skolearbejde. I tidligere Tid er disse Tilstande ofte forblevet upaaagtede gennem hele Skoletiden, og Bedømmelser af Børnenes Arbejde og Standpunkt er blevet paavirket af dem.

Til Undersøgelse hos Øjenspecialisten.

En særlig Øjenundersøgelse, som har til Formaal at konstatere saadanne Fejl, vil straks være i Stand til at afsløre dem, og det er derfor naturligt, at man har ønsket en mere indgaaende Undersøgelse med specielle Hjælpemidler. En saadan Undersøgelse er foretaget i det forløbne Aar i to af Esbjergs Skoler, og den har omfattet Børn mellem 7 og 10 Aar. Opmærksomheden har været rettet mod alle muligt tilstedeværende Øjenlidelser, men særlig Synsstyrken og Øjnenes Brydningsforhold har været Genstand for mere indgaaende Undersøgelse.

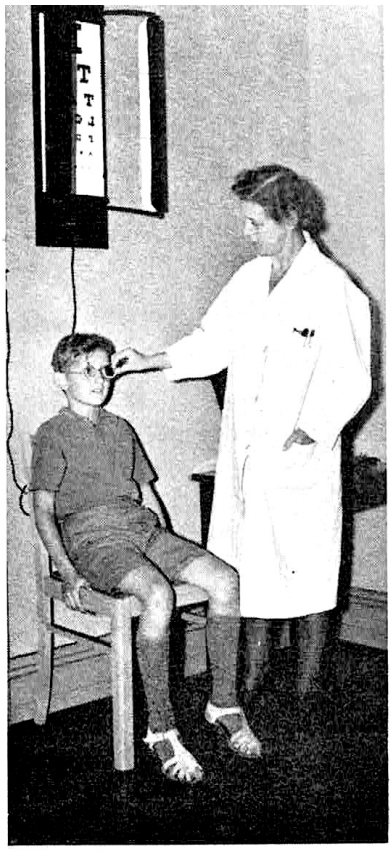
Interessen for Undersøgelserne har været glædelig stor, saaledes at Mødeprocenten i alle Klasser har ligget omkring 90. Ialt er 1389 Børn undersøgt, heraf er 121 eller 8,7 % henvist til Anskaffelse af korrigerende Glas eller anden Behandling.

Kun een af Eleverne havde saa ringe Synsstyrke, at hun maa anses for uegnet til almindelig Skoleundervisning, saa der vil rimeligvis, naar hun bliver ældre, være Anledning til at træffe særlige Forholdsregler i dette Tilfælde.

31 Børn eller 2,1 % led af Skelen, ofte dog kun i ringe Grad.

Af udvendige Øjensygdomme fandtes kun enkelte Tilfælde af Øjenkatarr og Øjenlaagsbetændelse; den tidligere saa hyppige Kirtelsyge i Øjnene er her som andre Steder næsten forsvunden.

Ordblindhed har i den sidste halve Snes Aar været Genstand for stor Interesse ikke mindst fra pædagogisk Side. Det er som bekendt en Defekt, der bestaar i manglende Færdighed i at læse fra Bladet, ligesom de paagældende ofte bytter om paa Bogstaverne.

Synsstyrken prøves.

Ogsaa Skrivefærdigheden kan være paavirket; i de lettere Grader giver den sig kun tilkende ved en yderst langsom Staven sig gennem Teksten. Det er forstaaeligt, at Børn af denne Type ofte er blevet opfattede som ubegavede, særlig i de mindre Klasser, hvor Læsefærdigheden spiller saa stor en Rolle, og en saadan Fejlvurdering kan faa betydelige Følger for et Barns Udvikling. I nogle af Klasserne, særlig Tredie-Klasserne, har jeg underkastet dette Forhold en Undersøgelse, og efter det Skøn, jeg har dannet mig, er Spørgsmaalet vigtigt og fortjener Opmærksomhed i Fremtiden, men Emnets Art henviser det mere til Pædagogers og Skolepsykologers Varetægt end til Lægernes.

En Undersøgelse af Børnenes Farvesans vil sikkert ogsaa være paa sin Plads, men det er tidligt nok og lettest at foretage denne i en af de ældre Klasser.

Disse Undersøgelsers Emner og Omfang viser sig at svare ret nøje til de Krav, der i denne Retning er stillet i et af den danske Lægeforening fremsat Forslag til en fremtidig Ordning af Skolelægevæsenet.

Det tunghøre Barn -

UNDERSØGELSER OG PLEJE I ESBJERG KOMMUNALE SKOLER

AF OVERLÆGE S. FR. NIELSEN

„Et tunghørt Barn er et tabt Barn. Det er tabt i saavel spirituel som mental, emotionel og fysisk Henseende." Med disse Ord indleder en af Amerikas Forkæmpere for den systematiske Skolebørnsundersøgelse, B. C. Wright, en Artikel i et Skrift fra The national Organisations for Service to the hard of Hearing.

Videre i samme Artikel hedder det: „Ethvert Barn har en Ret til at faa sine Talenter og Evner udviklede i den størst mulige Grad, saa at det er i Stand til at nedlægge sin egen særlige Contribut paa Livets Alter."

Igennem Aaringer har der fra Pædagoger og Ørelæger i Amerika lydt en massiv Propaganda bygget paa velmotiverede Paastande og gennemsyret af de reneste menneskelige Idealer for Ørerne af de bevilgende Myndigheder i hint Land.

Saavidt man af Beretningerne fra de omtalte Organisationer for Tunghøreservice kan skønne, staar da ogsaa Amerika i Dag som det Land, hvor Tunghøreforsorgen staar paa det allerhøjeste Stade. Det ser virkelig ikke ud til, at man der har sparet paa Midlerne. Millionbeløb maa det have kostet, naar man i de store amerikanske Byer har udstyret Stabe af kvalificerede Videnskabsmænd til med de mest effektive Metoder at organisere systematiske Rækkeundersøgelser af Høre-

evnen hos Skolebørnene og at etablere Behandling og Pleje for de defekte Børn. Fra disse Arbejder foreligger kæmpemæssige Statistikker af en overordentlig Interesse. Det ligger dog udenfor denne Opgaves Rammer og Formaal at komme nærmere ind paa disse Talrækker, om end de kunde tjene som en meget vægtig Dokumentation for visse Krav, der med god Føje fremsættes overfor danske Skolemyndigheder paa dette Felt.

Her til Lands har Tunghøresagen hos Skolebørn sine velfortjente Pionerer, som ikke bør forbigaas i denne Sammenhæng. Prof. E. Schmiegelow var den første, som i 1886 foretog Masseundersøgelser af Skolebørn. Ørelæge C. Mailand organiserede i 1917 den første og hidtil eneste systematiske, landsomfattende Undersøgelse af samtlige Skolebørn i Danmark.

Dr. Mailand har i Samarbejde med Skoleinspektør Fru I. Swane, f. Gunnersen, Æren for Oprettelsen af Tunghøreskolen i København, som siden 1916 har været en Institution for Undervisning og Behandling af tunghøre Børn indenfor det københavnske Skolevæsen. Dr. Mailand var ansat som Ørelæge ved denne Skole og blev for en Del Aar siden afløst i denne Stilling af Ørelæge Aa. Plum, fra hvis Side der foreligger Skrifter af væsentligst propagandistisk Betydning for denne Sag. Som en af Tunghøresagens betydende Forkæmpere kan endvidere nævnes Skoleinspektør O. Albers, der i de forskellige Kredse af dansk Tunghøreforening overfor lokale Skolemyndigheder har holdt Foredrag af instruktiv og propagandistisk Betydning om disse Emner.

„Skolen kender ikke de tunghøre Børn." Denne dogmatiske Paastand blev fremsat af Dr. Mailand i 1916. Dermed vilde han gøre opmærksom paa det Forhold, at alt for mange tunghøre Børn gaar Skolen igennem under Betegnelsen af Sinker, medens de i Virkeligheden kun er tilbage for de andre Børn paa Grund af en Tunghørhed, som blot ikke erkendes. Ud fra denne Erkendelse organiserede han i det københavnske Skolevæsen en systematisk aarligt tilbagevendende Høreprøve paa samtlige Skolebørn i de første fem Klasser. Ved denne Undersøgelse fandtes de Børn frem, som hørte for daarligt til at følge Undervisningen i Normalskolen, hvorpaa disse Børn overførtes til Særundervisning i Tunghøreskolen i København.

De Undersøgelsesmetoder, som saaledes siden 1916 har været praktiseret i København, er i 1940 foretaget paa samtlige Kommuneskoler i Esbjerg — ialt 4247 Elever — med det Resultat, at 13 af Børnene blev anbragt i særlige Tunghøreklasser med en Undervisningsform som den, der praktiseres paa Tunghøreskolen i København.

I 1941 er der her i Esbjerg foretaget en væsentlig Ændring af Undersøgelsesmetoden for Skolebørnene. Den hidtidige Undersøgelsesmetode var baseret paa Hviskestemmeprøven foretaget paa et Barn ad Gangen, saaledes at man i en vis Afstand hviskede Talord, som Barnet skulde gentage, naar det havde hørt dem. Ved mine Undersøgelser i 1940 paaviste jeg visse Mangler ved denne Metode og udtænkte samtidig en ganske ny Undersøgelsesmetode, som skulde afhjælpe disse Mangler.

Den af mig angivne Undersøgelsesmetode adskiller sig fra hidtidige Prøver paa flere Punkter. For det første er det en Gruppeundersøgelsesmetode, hvorved der paa en Gang undersøges op til 20 Elever. Derved opnaar man selvfølgelig en betydelig Tidsbesparelse af øjensynlig Fordel, hvor det som i disse Tilfælde drejer sig om en Masseundersøgelse af et saa betydeligt Antal som 4—5000 Børn. Enkeltundersøgelser af hvert Barn, saaledes som det i 1940 er foretaget her i Esbjerg, har været en meget tidsrøvende Sag og har krævet Bistand af samtlige Skolens Lærerpersonale for at kunne gennemføres, saaledes som det er gjort i Tidsrummet fra Marts til November 1940. Gruppeundersøgelser har den Fordel, at en eller to Personer i Sam-

Audiometret sender Toner af forskellig Styrkegrad til Børnenes Hovedtelefoner.

arbejde kan foretage samtlige Undersøgelser uden at lægge Beslag paa Lærerpersonalets Medvirken.

Min Gruppeundersøgelsesmetode adskiller sig tillige fra den i 1940 foretagne Hviskestemmeprøve ved at være en rent mekanisk Prøve, der foretages med en Tonegenerator, et saakaldt Gruppeaudiometer konstrueret specielt til dette Formaal efter mine Angivelser.

Audiometret er en Tonegenerator, hvorved man ad elektrisk Vej kan frembringe en Række af rene usammensatte Toner indenfor et Omraade af Toneskalaen, som det menneskelige Øre i Almindelighed kan være udsat for under forskellige Omstændigheder, og som det derfor kan have Interesse at undersøge. Et sædvanligt Audiometer kan levere følgende Toner: 128, 256, 512, 1024, 2048, 2896, 4096, 5792, 8192, 11584 Dobbeltsvingninger. Hver enkelt Tone kan leveres i forskellige Styrketrin i et Antal af 26 forskellige Trin med et ganske bestemt Styrketab mellem hvert Trin.

Fra Audiometret ledes Tonen hen til et Ørestykke ved Patientens Øre, hvor man saa lader Tonen gennemgaa Styrkeskalaen i nedgaaende Retning, indtil man naar det Trin paa Skalaen, hvor Patienten angiver ikke længere at høre Tonen.

Det sidste Skalatrin for Hørbarhed af Tonen er da Ørets Tærskelværdi for Opfattelse af denne Tone. Paa denne Maade undersøges hver af de i Audiometrets Toneskala til Raadighed staaende Toner, og man har da en Mulighed for at beregne et Gennemsnitshørelsestab for hvilket Omraade af Toneskalaen, man ønsker, og at udtrykke dette Hørelsestab enten i Procenttal i Forhold til den normale Høreevne eller i Antal af Lydstyrkeenheder, der internationalt benævnes Decibel.

Medens Audiometerprøven saaledes giver Mulighed for at bestemme Hørelsestab for hele Toneskalaen fra 128 til 11584 Svingninger eller Dele af denne, giver Hviskestemmeprøven kun Oplysninger om den Del af Toneomraadet, som indgaar i Hviskestemmens Lyde, hvilket svarer omtrent til Svingningerne fra 1024 til 4096 og saaledes giver Udtryk for en højere Del af Toneskalaen end f. Eks. Talestemme, der svarer til Toneomraadet fra 256 til 2048.

En Audiometerprøve foretages imidlertid sædvanligvis kun overfor een Person ad Gangen. Skulde man da med denne Prøve gennemgaa alle denne Bys 4—5000 Skolebørn, vilde det blive et meget tidsrøvende og træt-

tende Arbejde. Bekvemmere vilde det være, om man med Audiometret kunde prøve en hel Klasse ad Gangen.

For at opnaa dette er der konstrueret et særlig kraftigt Audiometer, saaledes at det kan afgive tilstrækkelig Lydstyrke til 20 Øretelefoner ad Gangen.

Hver Elev sidder ved et lille Bord med et Stykke Papir foran sig og med en dobbelt Øretelefonbøjle paa Hovedet. Er nu f. Eks. den højre Øretelefon i Forbindelse med Audiometret, kan man altsaa foretage en Audiometertoneprøve af det højre Øre paa samtlige 20 Skolebørn paa en Gang. Paa Audiometret er anbragt en Morseknap af den Type, som anvendes ved Morsetelegrafering. Audiometertonen lyder kun i Telefonen, naar Knappen trykkes ned. Tonerne udsendes nu i en afbrudt Rækkefølge, snart som en ganske kort Tone — som Tidssignalets Dut i Radioen — snart som en længere Tone — som naar man siger Du-ut.

Foran hvert Barn ligger et Skema, og Børnene har forud for Prøven faaet Besked om at udfylde de smaa Kvadrater i Skemaet den ene efter den anden i Rækkefølge fra venstre til højre. Hver Gang der lyder en kort Tone, sættes en Prik, og hver Gang der høres en lang Tone, sættes en Streg i en Kvadrat. Rækkefølgen for Prik og Streg dikteres gennem Audiometrets Morseknap efter et Skema, som Undersøgeren har liggende foran sig. Ved Hjælp af dette Skema kan man nu efter endt Prøve korrigere de Skemaer, som Ele-

Høreprøve:

I vil nu høre nogle Toner, der enten kan være ganske korte og lyde som Tidssignalet „Dut" i Radioen, eller kan være længere, som naar man siger „Du-ut". Med Blyant skal I udfylde de smaa firkantede Rubrikker i Skemaet med nogle Tegn, som enten kan være en Prik eller en Streg.

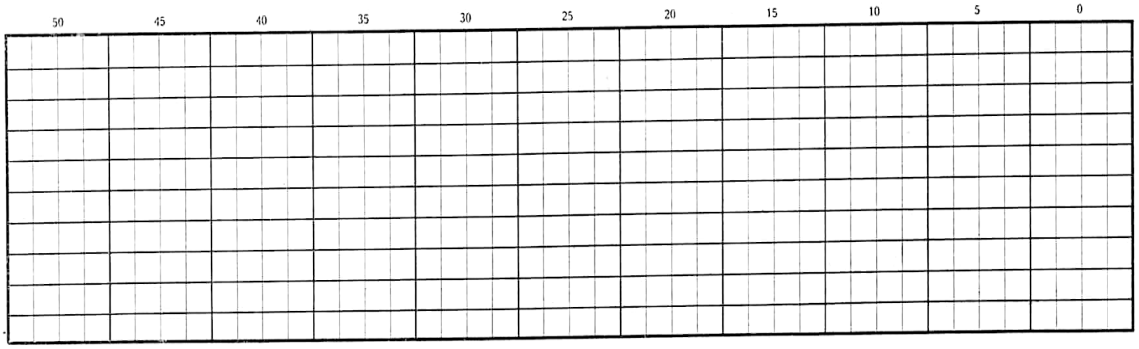
Hver Gang I hører en kort Tone, sætter I en Prik midt i en af de smaa firkantede Rubrikker ⊡ og hver Gang I hører en lang Tone, sætter I en Streg ⊟

Begynd i øverste Linie foroven til venstre ud for Mærket 1, og udfyld alle Rubrikkerne i hele Linien fra venstre til højre med de Tegn, I hører.

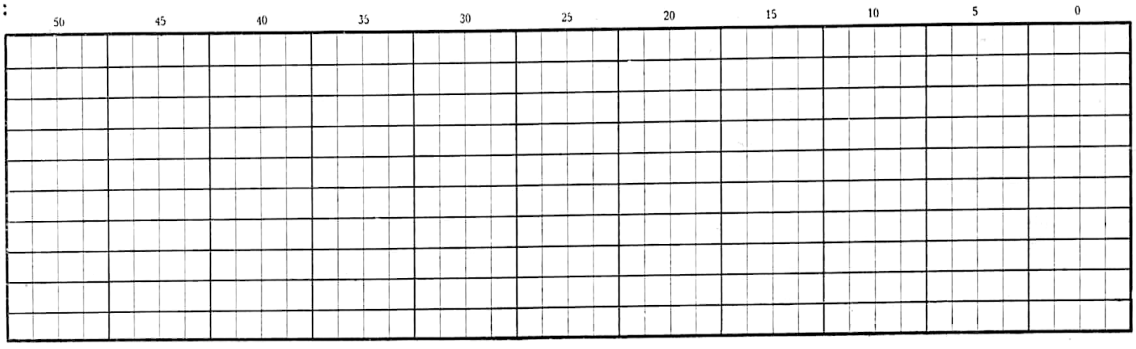
Efter de første 4 Tegn bliver Tonerne gjort lidt svagere. — De næste 4 Toner bliver atter gjort svagere, og tilsidst bliver Tonerne saa svage, at I maa høre godt efter for at ordage, om det er en Prik eller en Streg. I skal sætte i Rubrikkerne. Hold blot op med at skrive Tegn, naar I ikke kan høre Lyden mere. Lad være med at se efter, hvad Sidekammeraten skriver.

Efter den første Række udfyldes Rækkerne Nr. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 10 paa samme Maade. — Giv Jer god Tid til først at høre efter Tegnet og dernæst at skrive det, I har hørt. — Lav ikke Støj under Prøven for ikke at forstyrre Sidekammeraten, saa at han ikke kan høre, hvad han skal skrive.

Højre Øre:

Venstre Øre:

verne har udfyldt, og udskille de Elever, som har skrevet rigtigt og altsaa ogsaa hørt rigtigt helt ned til Lydstyrke 0 Decibel. Disse Elever hører normalt og kan forlade Prøven uden videre. Hos de Elever derimod, hvor Skemaet kun er udfyldt rigtigt til en vis Tonestyrke højere end den normale Høregrænse, foreligger en Hørelsesdefekt, som nærmere maa undersøges og vurderes.

Ved Hjælp af denne Gruppeaudiometerprøve har jeg med Bistand af Talelærer O. Schultz i Løbet af 1941 foretaget Undersøgelse af ialt 2313 Elever paa 4 af Byens 5 Skoler. Dette Undersøgelsesmateriale har naturligvis givet Anledning til en Række Kontrolmaalinger med det Formaal at dokumentere Metodens Brugbarhed og Tilforladelighed. De herhenhørende Data skal dog ikke omtales nærmere ved denne Lejlighed. Dog kan det noteres, at disse Kontrolmaalinger som forventet har vist tilfredsstillende Forhold, saaledes at vi fuldt ud kan forsvare at fortsætte med den omtalte Undersøgelsesteknik. Af almen Interesse er de Fakta, som vedrører Undervisningsforholdene og da særligt det Antal Elever, som ved Prøven viste sig saa tunghøre, at en særlig Undervisningsform var paakrævet for deres Vedkommende. Her fandtes 2 Elever, som var tjenlige til Særundervisning, og som ikke ved den tidligere Undersøgelsesteknik var fundet frem. Et betydeligt større Antal Elever fandtes at lide af dobbeltsidig Hørelsesnedsættelse i en lettere Grad, saaledes at Behandling og Tilsyn var paakrævet, samtidig med, at man kunde gøre deres respektive Klasselærere opmærksom paa deres Eksistens og foranledige Lærernes Interesse henledt paa deres Forhold til Undervisningen. Endvidere fandtes en Del Tilfælde af ensidigt tunghøre. Tilfælde, som er uden Interesse for Skolevæsenet, for saa vidt som de er i Stand til at følge Undervisningen paa normal Maade, men som har en betydelig Interesse i ørehygiejnisk Henseende, for saa vidt som de

Skolebørnene udfylder Skemaerne ved Høreprøven.

fleste af disse Elever fortjener Behandling af deres Ører.

Til Slut skal som Fremtidsplaner for Esbjerg Skolevæsen skitseres følgende:

Man tænker sig systematiske Gruppeundersøgelser som de nævnte indført som en fast og aarligt tilbagevendende Institution. Ethvert Barn skal i sin Skoletid undersøges paa denne Maade to eller tre Gange, f. Eks. i 2. Klasse, 4. og 6. Klasse. Ethvert defekt Barn skal dog undersøges hvert Aar i hele sin Skoletid.

Jævnsides med denne Undersøgelse forløber Skolelægens regelmæssige Undersøgelser af Elevernes almindelige Helbredstilstand inclusive deres Høreevne og Synsevne. Samtidig hermed kan det nævnes, at Speciallægeundersøgelser af Børnenes Øjne i nogen Tid har været i Gang i Skolerne i en saadan Form, at disse Undersøgelser ogsaa skulde have en Chance for at blive en fast Institution knyttet til Esbjerg Skolevæsen.

HVAD DER GØRES FOR

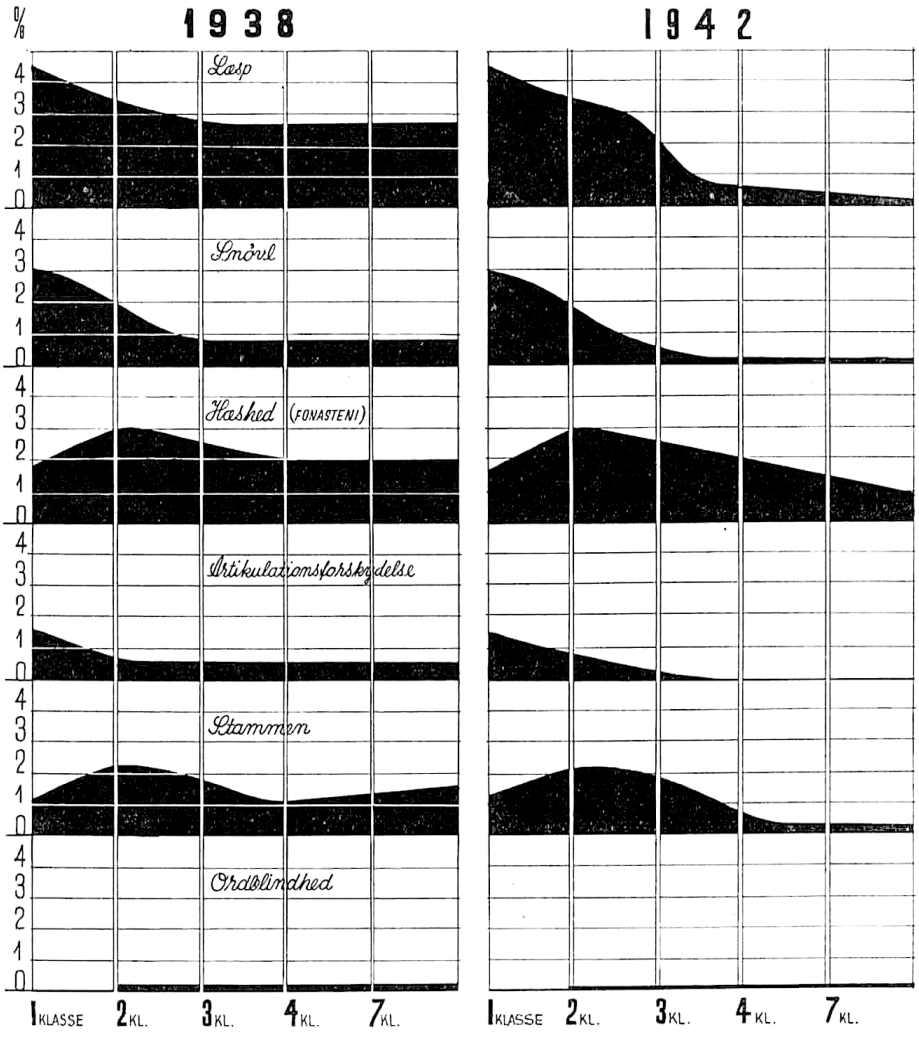
Talelidelser hos Skolebørnene

I ESBJERG

AF KOMMUNELÆRER, LÆGEAUT. TALELÆRER O. SCHULTZ

For at undervise Børn efter normale Undervisningsmetoder maa man bl. a. fordre, at Eleverne kan høre og forstaa det talte Ord, se og opfatte det skrevne Ord og endelig give et klart, tydeligt og forstaaeligt Svar. Det vil sige, at Barnet auditivt, visuelt og motorisk skal være normalt. For at afhjælpe Defekter indenfor disse Omraader har Esbjerg kommunale Skolevæsen foruden Lægetilsynet indført talepædagogisk Behandling.

Skal der opnaas en korrekt Udtale, maa der naturligvis først og fremmest sættes ind i de Tilfælde, hvor der findes Talefejl. Det er meget vanskeligt at sætte Grænser for Begrebet Talefejl, men det er meget paafaldende, hvor sikkert Folk i Almindelighed opdager Talefejl og desværre for ivrigt vedføjer deres ironiske Bemærkninger. Folks Dom sker naturligvis med den paa Stedet normale Udtale som Basis. Ud fra dette kan man saa gaa videre og opstille den Grundsætning, der arbejdes efter i Esbjerg: „Korrekt Tale i Esbjerg skal være i Overensstemmelse med det normale paa Stedet og af en saadan Art, at Spro-

Talelidelser i pCt. af samtlige Elever i 1., 2., 3., 4. og 7. Klasse.

Artikulationsøvelser med „Stammere".

get ikke henleder Opmærksomheden fra Ordets Betydning til den Maade, hvorpaa det udtales."

Det er klart, at Grænsen mellem normal og unormal Tale ikke er skarp, der er altid et Stykke „Ingen Mands Land", hvor Fagmanden kan høre Talefejl, men hvor disse er skjult for den ikke sagkyndige. I de følgende Talopgivelser er ogsaa medregnet Tilfælde fra „Ingen Mands Land".

For at opspore Børn med Talefejl foretages en Undersøgelse i alle Skolerne. Den første faglige Undersøgelse fandt Sted i 1938 og omfattede 1.—4. Klasse, ialt ca. 2200 Elever og et mindre Antal, ca. 200 Elever, fra 7. Klasse. Saa vidt vides, er det første Gang i Danmark, en saadan Undersøgelse er foretaget. Den grafiske Fremstilling fra 1938 giver et omtrentligt Billede af Talelidelserne opgivet i Procent af samtlige undersøgte Børn. Som Ordinat er afsat Talelidelser opgivet i Procent, og som Abscisse er afsat 5 Afsnit, der viser de fem Klassetrin, som blev undersøgt. Af Kurvernes Forløb fremgaar det, at alle Lidelserne med Undtagelse af Stammen i Aaret 1938 holdt sig temmeligt konstant efter det tredie Skoleaar, hvorimod der i de første Klasser findes Ændringer. Forklaringen paa dette vil føre for vidt at komme ind paa her. Een Ting viste dette dog klart, og det var, at man burde indføre virkelig effektiv Kontrol og Behandling for de talelidende.

I de første Aar foregik Behandlingen paa flere Skoler, men man blev hurtigt klar over, at alt burde samles paa eet Sted. Derfor indrettede man et specielt Lokale til dette Brug. Efter saaledes at have faaet denne Afdeling ført ind i en fast Gænge, bliver der lagt meget stor Vægt paa, at Talefejlene fjernes saa hurtigt som muligt. Hvert Aar begyndes derfor med Undersøgelse af samtlige 2. Klasser. Undersøgelsen finder Sted paa de forskellige Skoler og bestaar først og fremmest i en Prøve for Talefærdighed. Viser der sig her Abnormiteter af nogen Art, foretages en grundigere Undersøgelse, der bestaar i:

1) Udtalefærdighed,
2) Læsefærdighed,
3) Ortografifærdighed,
4) Opfattelse i Færdighed af læst Tekst,
5) Fremstillingsevne (Genfortælling, fri Tale),

6) Høreevne ved Opfattelse af Sproget,
7) Undersøgelse af Mundhule, Svælg og Stemmelæber.

For at faa en Bedømmelse af Lidelsens Karakter indføres Begreberne Lidelse af 1., 2. og 3. Grad svarende til ringe, middel og svær Grad. Alle de Elever, der faar Bedømmelsen 3. Grad, bliver først taget til Behandling. Forinden dette sker, maa man dog først sørge for en Samtale med Klasselæreren om dennes Opfattelse af Eleven. Dernæst henvises, hvis det skønnes nødvendigt, Eleven til Lægespecialisterne, hvorfra de for Talepædagogen nødvendige Oplysninger gives. Endelig er det i de fleste Tilfælde nødvendigt at opnaa en Samtale med Forældrene for at indhente Tilladelse til de Ting, som maa foretages af saavel Specialist som Talepædagog, for at Helbredelse kan opnaas. Alle disse Oplysninger danner tilsammen Elevens Journal, som derefter bliver opført i Taleklassens Kartotek-system.

Naar dette indledende Arbejde er udført, kan Behandlingen paabegyndes. Normalt udtages 3 Hold hvert med et Elevtal paa ca. 10. Disse tre Hold bestaar af Elever med Stammen, Læsp og Artikulationsforskydelse. Elever med Fonasteni (Præstesyge, Hæshed) og Ordblindhed behandles enkeltvis, hvorimod Elever med Læsevanskeligheder tages flere sammen. Endelig er der de faa talelidende Elever, der gaar i Eksamensafgangsklasserne, der bliver behandlet udenfor Skoletid.

Hvorledes selve Behandlingen foregaar, skal ikke her nærmere omtales. Fotografierne viser et Udsnit af Undersøgelsen og Behandlingen.

Behandlingen har nu fundet Sted i saa mange Aar, at de ældste Klasser har været medtaget i Udtagelsen af Talelidelser. En Undersøgelse nu vil derfor i Sammenligning med Undersøgelsen i 1938 vise de Resultater, der er opnaaet. Den grafiske Fremstilling for 1942 er tegnet efter det samme Princip som for 1938. Behandlingen sættes hovedsagelig

Talelæreren undersøger Mundhule, Svælg og Stemmelæber.

ind i 2. Klasserne. I Slutningen af 2. og i Begyndelsen af 3. Klasse faar alle Kurverne en stærkt faldende Karakter. Nogle gaar til o-Aksen og andre til ca. 2 Promille. Derimod viser Fonasteni (Hæshed) ikke saa stærkt Fald, men dette maa bl. a. tilskrives de faa Timer, der er afsat til dette Formaal.

Endelig er der Behandlingen af de Elever, som ikke kan høre og forstaa det talte Ord. Aarsagerne her kan enten være Hørenedsættelse eller sensorisk Afasi. Den sidste Afdeling vil ikke blive behandlet her, og med Hensyn til den første saa er Undersøgelserne blevet fremstillet i en særlig Artikel. Her skal kun bemærkes, at de hørenedsatte oplæres i Mundaflæsning. Grundsætningen her er: Opøvelse af Mundaflæsning i Stedets Dialekt. — Dertil kommer Optræning af Hørelsen gennem Høreøvelser.

Hele dette Arrangement kommer ca. 5000 Børn tilgode. Det var imidlertid at ønske, at man i Esbjerg ogsaa kunde faa Børn til Behandling fra det øvrige Vestjylland, saadan at man kunde undgaa at sende Børn til København og Aarhus, hvor Behandlingen nu foregaar.

Skoletandplejens Udvikling I ESBJERG

AF SKOLETANDLÆGE
S. AA. VEDEL-PETERSEN

Jeg skal her omtale en Institution under Skolevæsenet, der i hvert Fald som kommunal Institution først af alle Byer her i Danmark er oprettet i Esbjerg. Det er den kommunale Skoletandpleje, der blev indført her i 1907, da der blev ansat en Skoletandlæge, og senere den kommunale Skoletandklinik, der blev oprettet i Maj 1909.

Af de gamle Skoleberetninger kan man se, at der allerede paa et tidligt Tidspunkt her i Esbjerg har været Forstaaelse af Nødvendigheden af Børnetandpleje. Saaledes skriver den daværende Skolelæge, Dr. Hamburger, i sin Beretning for 1907 om Sundhedstilstanden hos Skolebørnene: „Ligesom de foregaaende Aar er Resultatet af Undersøgelsen af Børnenes Tænder ikke indført paa Skemaet, idet de allerfleste Børn lider af carierede (ormstukne) Tænder og defekt Tandbesætning. Dette store Onde er nu søgt modarbejdet ved Ansættelsen af en Skoletandlæge — Frk. Ingeborg Schultz fra den 1. Maj 1907."

Og i Beretningen for 1909 siges:

„Som ofte fremhævet i min Aarsberetning er Skolebørnenes Tænder i en maadelig Forfatning. Allerede i de lavere Klasser har mange af Børnene daarlige Tænder, og i de højere Klasser er omkring 90 % af Børnenes Tænder angrebne. Om den skadelige Virkning af de slette Tænder paa Børnenes Helbredstilstand er nu til Dags alle Læger enige. Det maa derfor betragtes som et stort hygiejnisk Fremskridt, at Skoletandlægen, Frk. Schultz, i Maj 1909 ved Byraadets Foranstaltning fik indrettet et Kliniklokale paa Skolen i Norgesgade, i hvilket Børnene daglig har Adgang til at behandles for Tandsygdomme, ligesom ogsaa at hun ved systematiske aarlige Undersøgelser udfinder alle de Børn, som trænger til Tandbehandling."

Denne Ordning blev bevaret i de følgende Aar til 1913, hvorefter den vistnok paa Grund af Verdenskrigen 1914 blev suspenderet i 3 Aar. I 1917 blev Spørgsmaalet om Skoletandpleje taget op igen paa Foranledning af det daværende Skoleudvalg, hvis Medlemmer var særligt interesserede i Sagen og havde Forstaaelsen af, at dette for Børnenes Sundhed saa vigtige Spørgsmaal maatte løses. Der blev indrettet en Klinik i det Lokale, der tidligere havde været benyttet, og der blev anskaffet nyt og mere moderne Inventar og Instrumenter, saaledes at Kliniken kunde fremtræde i en mere moderne og hygiejnisk Skikkelse end før. Den blev aabnet i September 1917, og der blev efter Planen begyndt med Eftersyn og Behandling af Eleverne i Skolernes Første-Klasser.

At det var meget tiltrængt med en Skoletandklinik blev straks slaaet fast ved denne første Undersøgelse af Børnene.

I de 15 1. Klasser var der 478 Elever, 264 Piger og 214 Drenge; af disse trængte 226 Pi-

ger og 159 Drenge til at faa nye blivende Tænder behandlede, og kun 3 Piger og 2 Drenge havde helt fejlfrie Tænder.

Paa disse Elever blev der fra September 1917 til April 1918 udført følgende Behandlinger:

779 Plomberinger, 164 Nervebehandlinger, 139 andre Behandlinger og 54 Tandudtrækninger og desuden 505 Tandudtrækninger som Nødhjælp fra Skolernes ældre Klasser.

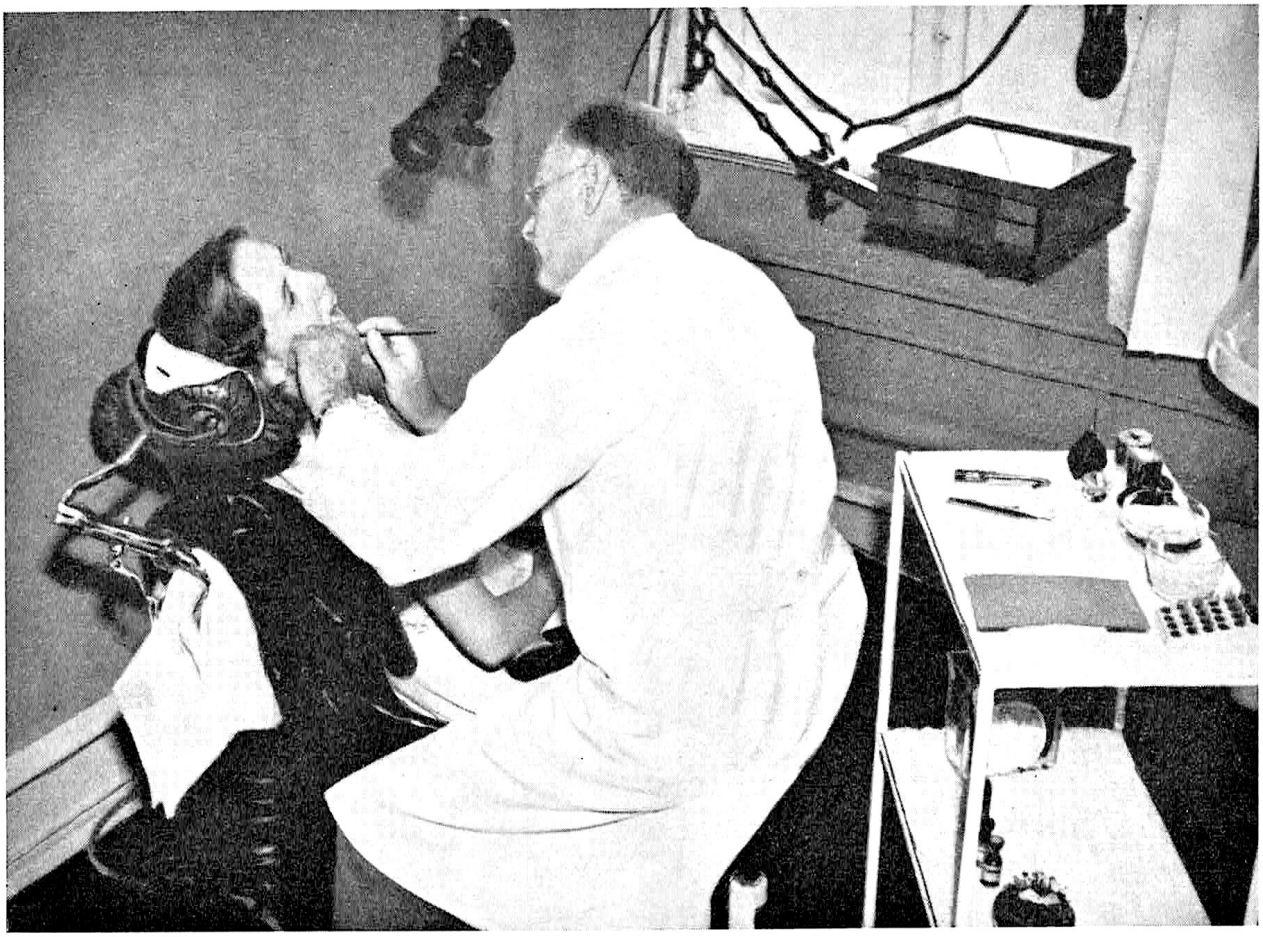
Dermed var der for Alvor igen begyndt paa en rationel Skoletandpleje, og der blev hvert Aar taget et nyt Klassetrin ind under Behandlingen, saaledes at der for Eksempel i Skoleaaret

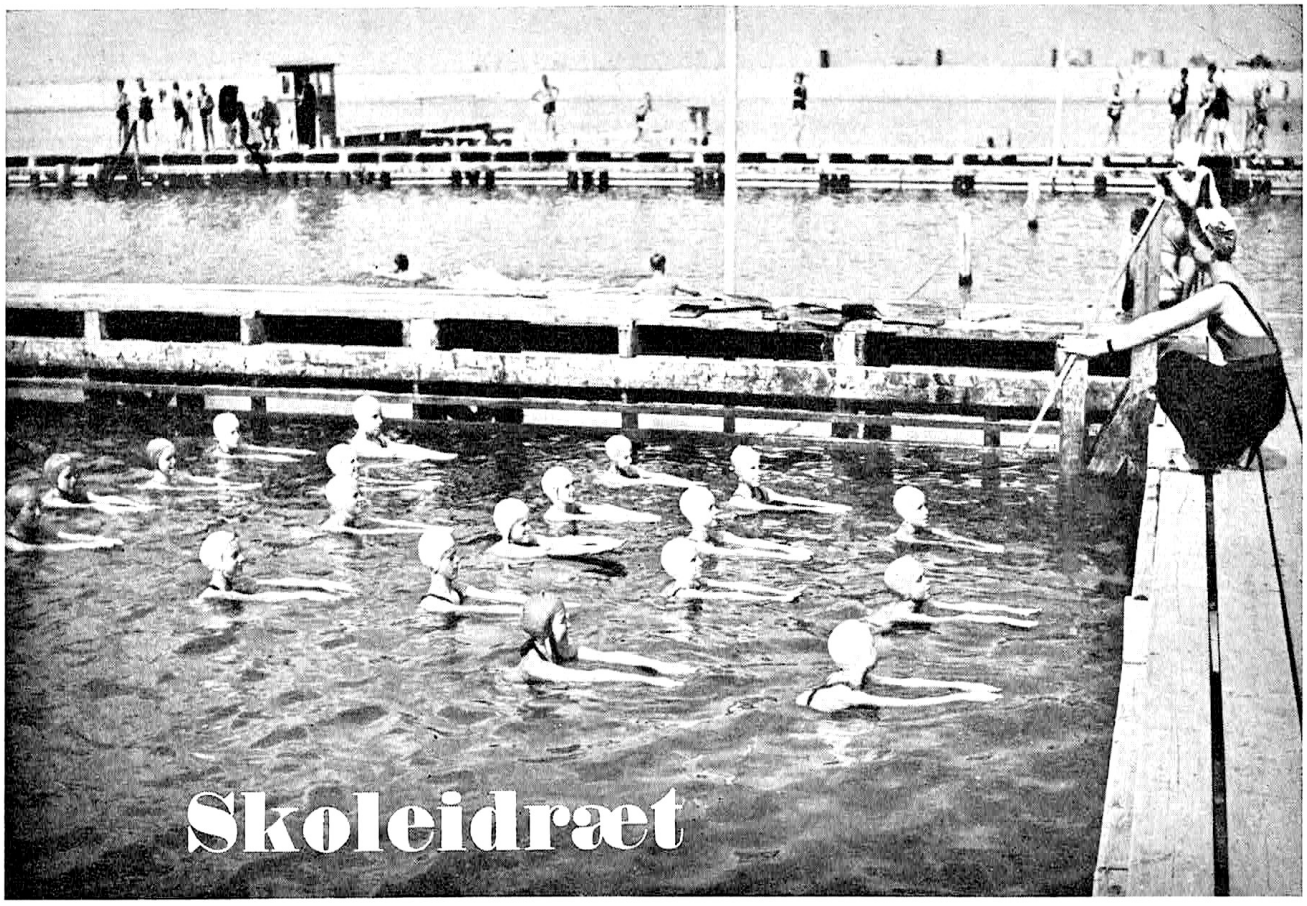
1921—22	blev	udført	3884	Behandlinger
1925—26	„	„	5352	„
1940—41	„	„	11058	„

Som Følge af det forøgede Arbejde blev det efterhaanden nødvendigt at foretage Udvidelse af Lokalerne, af Personalet og af Arbejdstiden, indtil man i Efteraaret 1927 gik over til Indførelse af Heldagsklinik med 6 Timers Arbejdstid og Ansættelse af en fast Assistent og en fast Klinikfrøken.

Siden da er Kliniklokalerne endnu engang blevet udvidet med en tredie Klinik og et nyt Venteværelse.

Imidlertid har Børneantallet i Esbjerg i flere Aar været i stadig Stigning, saaledes at en Udvidelse nu igen er paakrævet, men da der baade fra Byraadets og særlig fra Skoleautoriteternes Side vises Sagen stor Interesse, mener jeg, at Spørgsmaalet faar en tilfredsstillende Løsning til næste Skoleaar, saaledes at vi her i Esbjerg ogsaa paa det Punkt stadig kan være fuldt paa Højde med Tiden og være førende i Kampen mod Sygdom og for Børnenes Sundhed.

Skoleidræt

AF KOMMUNELÆRER MAGNE ASTRUP

Det er en overmaade brat og dybtgaaende Forandring af Barnets hele Tilværelse, der finder Sted ved Skolegangens Paabegyndelse. Den foraarsager legemlig Uvirksomhed flere Timer hver Dag, — den tidligere til Dels ubundne Frihed er forbi. Imidlertid erkender alle Opdragere, at jo mere Barnets ukuelige Bevægelsestrang tilfredsstilles, des mere normalt foregaar dets Udvikling. I Barnealderen er de sjælelige Evners Vækst og rette Udvikling langt mere afhængig af Legemets Tilstand og Bevægelsesmuligheder end omvendt, — saa sandt som at Sjæl og Legeme er afhængige af hinanden. Det er bl. a. Tanker som disse, der efterhaanden har bevirket, at Idrætten overalt er blevet et betydningsfuldt, organisk Led i Skolens Arbejde. Ingen er i vore Dage i Tvivl om Legemsøvelsernes afgørende Bidrag til Børnenes Udvikling og Opdragelse. Opdragergerningens ideelle Maal er at gøre Piger til sunde, dygtige Kvinder og Drenge til Mænd. I Skolens Stræben herimod er Idrætten et uvurderligt Hjælpemiddel. Legemets alsidige, harmoniske Udvikling, der er den gode Gymnastikundervisnings fysiske Resultat, gaar Haand i Haand med sjælelige Gevinster som skærpet Viljekraft og Mod, Præcision og Lydighed. I Lighed hermed lærer de forskellige Boldspil Børnene Snarraadighed og Selvstændighed, Lovlydighed og Kammeratskabsfølelse.

Et smidigt, behændigt og stærkt Legeme samt de nævnte karaktermæssige Egenskaber og Sans for Skønhed og Rankhed, for Sol, Luft og Vand kan da i bedste Fald blive de værdifulde Resultater af en god, legemlig Opdragelse i Skolen.

I Esbjerg gaar man i fuldt Maal ind for Skoleidrætten. Den har Myndighedernes beredvillige Bevaagenhed, og en Stab af kyn-

dige og interesserede Lærere og Lærerinder gør en stor Indsats i Gymnastiksalene, paa Sportspladserne og paa Søbadeanstalten.

For Friluftsidrætternes Vedkommende har dette Arbejde sin aarlige Kulmination i et *Skoleidrætsstævne* og et *Skolesvømmestævne.*

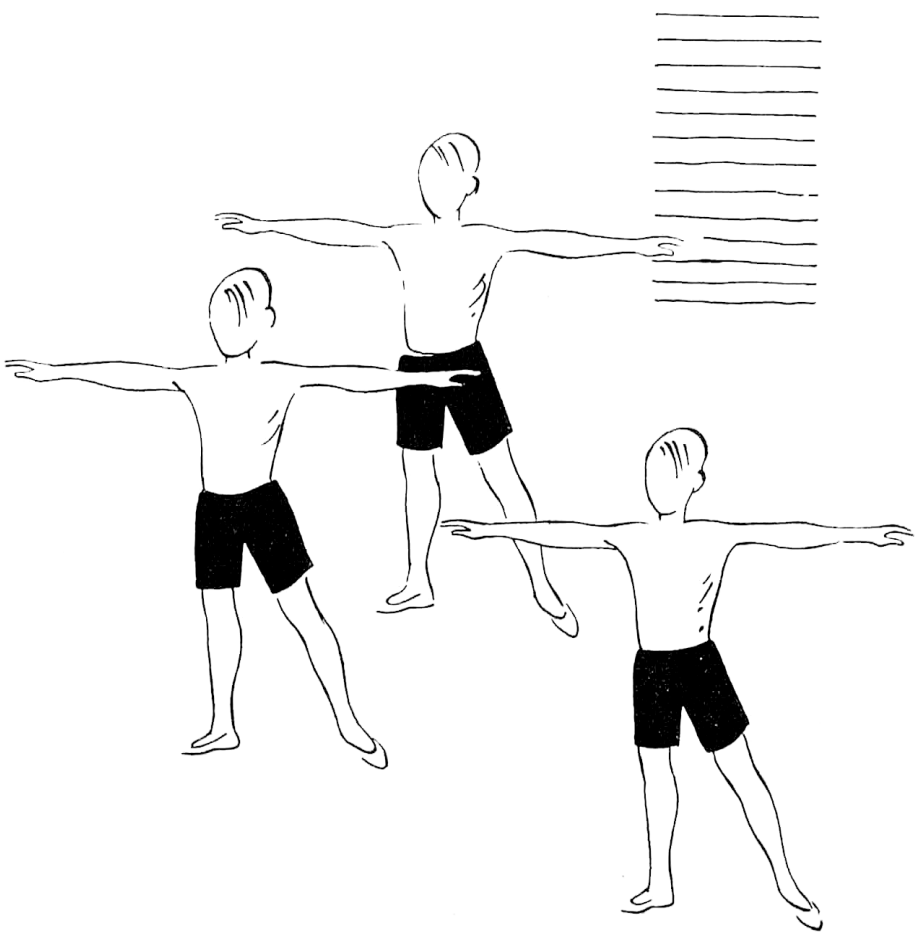
Det første *Skoleidrætsstævne* i Esbjerg afholdtes under beskedne Former i 1935 i Form af en Fodboldturnering for de større Klasser. Allerede næste Aar omfattede denne Turnering samtlige Klassetrin fra 5. Kl. og 1. Ml. og opefter. Efterhaanden har Stævnet antaget meget omfattende Dimensioner. Disciplinerne er for *Piger:* Langbold, Haandbold og Rundbold. For *Drenge:* Fodbold, Haandbold, Løb (60 m og 80 m), Boldkast, Længdespring, Højdespring, Stangspring, Budstikkeløb og Stafetløb. — Alle Kampe og Konkurrencer afholdes *indenfor samme Klassetrin* og som Holdkonkurrencer. I Atletik er Holdene paa fem Mand, saaledes at en Skole kan tilmelde Hold indenfor hvert Klassetrin i de forskellige Discipliner. De enkelte Holds Gennemsnitsresultat udregnes og er afgørende med Hensyn til Placeringen.

For Boldspillenes Vedkommende foregaar der paa hvert Klassetrin en indledende Turnering Skolerne imellem, saaledes at Skoleidrætsdagens Kampe er Turneringens Finalekampe. I Stævnet, hvis hele Organisation efterhaanden er ret kompliceret, deltager efter Indbydelse Nabokommunens Skoler.

Det aarlige Skoleidrætsstævne har været en lykkelig Idé til lige stor Fornøjelse for Børn og Lærere.

Det samme kan siges om *Skolesvømmestævnet,* der afholdtes for første Gang for 5—6 Aar siden. Det former sig som en Konkurrence Skolerne imellem i Form af 4 × 50 m Holdkapsvømning indenfor de forskellige Klassetrin. Som Afslutning er der Opvisning i Bjergning og Udspring. Hvert Aar tager ca. 400 Drenge og Piger Svømmeprøven, ca. 200 tager Frisvømmerprøven og ca. 100 Livredderprøven. Skolesvømningen er af den største Betydning for Børnenes Sundhed, og den er samtidig en betydelig Sikkerhedsforanstaltning.

De nævnte to Arrangementer virker ogsaa som en Spore i det daglige Arbejde. Børnene ser hen til dem som til en Olympiade. Ikke mindst virker Skoleidrætsstævnets hele Kolorit betagende paa Børnene: Den fælles Indmarch under flyvende Faner, Borgmesterens Tale, Højttalerens ustandselige Publicering af Resultater og Tilkaldelse af nye Hold, Begejstringen over ens egen Skoles Sejre og Skuffelsen over Nederlag. — Større personlig Interesse for sin Skole, noget i Retning af en vaagnende Samfundsfølelse, det er ogsaa et Resultat, der er værd at notere.

Statistikken FORTÆLLER

Antal undervisningspligtige Børn i Esbjerg 1915—40.

	Drenge	Piger	Ialt	% af Byens Befolkning
31. December 1915	1738	1736	3474	18.8
„ „ 1920	1734	1867	3601	16.6
„ „ 1925	1680	1749	3429	14.4
„ „ 1930	1819	1860	3679	13.7
„ „ 1931	1841	1875	3716	13.5
„ „ 1932	1883	1886	3769	12.9
„ „ 1933	1929	1895	3824	12.9
„ „ 1934	1923	1899	3822	12.6
„ „ 1935	1969	1919	3888	12.7
„ „ 1936	1958	1987	3945	12.7
„ „ 1937	1973	2000	3973	12.6
„ „ 1938	2013	1948	3961	12.3
„ „ 1939	1986	1877	3863	11.9
„ „ 1940	1946	1855	3801	11.4

Antal skolesøgende Børn i Esbjerg 1915—40.

	Kommune-skolerne	Stats-skolen	Private Skoler	Ialt
31. December 1915	3516	—	330	3846
„ „ 1920	3697	201	252	4150
„ „ 1925	3734	268	180	4182
„ „ 1930	4072	285	188	4545
„ „ 1931	4073	315	178	4566
„ „ 1932	4185	338	132	4655
„ „ 1933	4353	354	114	4821
„ „ 1934	4466	352	106	4924
„ „ 1935	4573	370	100	5043
„ „ 1936	4600	407	102	5109
„ „ 1937	4660	418	103	5181
„ „ 1938	4634	431	91	5156
„ „ 1939	4578	422	92	5092
„ „ 1940	4586	405	98	5089

Gennemsnitlige Antal Børn pr. Klasse i Kommuneskolen 1915—40.

	Antal Børn	Antal Klasser	Gennemsnitl. Antal Børn pr. Klasse
31. Decbr. 1915	3516	107	32.9
„ „ 1920	3697	121	30.3
„ „ 1925	3734	127	29.4
„ „ 1930	4072	137	29.0
„ „ 1935	4573	152	30.1
„ „ 1940	4586	158	29.3

Antal Lærerstillinger iflg. den kommunale Skoleplan 1915—40.

	Lærere	Lærerinder	Ialt	Samlet ugentlig Timetal
31. Decbr. 1915	55	40	95	3204
„ „ 1920	69	43	112	3846
„ „ 1925	72	43	115	3956
„ „ 1930	76	46	122	4189
„ „ 1935	78	48	126	4524
„ „ 1940	83	53	136	4725

Udgiften til det kommunale Skolevæsen pr. skolesøgende Barn og pr. Indbygger 1915—16 — 1940—41.

	Pr. Barn	Pr. Indbygger	Esbjerg Kommunes Andel	
			Pr. Barn	Pr. Indb.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1915—16	90.37	17.00	76.19	14.33
1920—21	272.40	46.54	182.45	31.17
1925—26	265.75	41.39	177.20	27.60
1930—31	229.16	33.90	164.00	24.26
1931—32	233.39	34.44	163.41	24.12
1932—33	245.23	35.64	178.01	25.87
1933—34	236.99	34.91	171.93	25.33
1934—35	239.95	35.31	173.17	25.48
1935—36	238.96	35.81	171.92	25.76
1936—37	243.74	36.29	176.04	26.21
1937—38	245.50	36.08	178.77	26.25
1938—39	257.57	36.70	184.43	26.28
1939—40	265.12	37.56	188.98	26.77
1940—41	284.65	38.89	203.84	27.85

Paa Fiskeauktionen er han Nummer ét.
Han blinker med Øjet, og saa er det sket.
Skikken er gammel, Tiden er ny
i Esbjerg By.

Esbjerg

En levende og karakteristisk By, og dertil det ideelle Udgangspunkt for Ferien i Vestjylland.